

Det kongelige hoff

ÅRSRAPPORT 2017

Innhold

05

Hoffsjefen har ordet

06

Alt for Norge

10

Det kongelige sekretariat

12

Kultur- og eiendoms-avdelingen

14

Det kongelige hushold

16

Hoffets stab

18

Kommunikasjons-staben

21

Åpent Slott

22

Sikkerhets-avdelingen

23

H.M. Kongens adjutantstab

24

Kongelig dagbok

36

Kronprinsparets virksomhet

38

Økonomi og forvaltning

43

Åpent hoff

44

Et takknemlig Kongepar

47

Dronning Sonja KunstStall

52

Kongelige ordener og medaljer

60

Kongelige fond og stiftelser

64

Helse, miljø og sikkerhet

65

Det grønne slottet

67

Årsregnskap

80

Ord og uttrykk

81

Sosiale medier

«Gjennom alle disse årene, dette livet, har jeg fått bli kjent med land og folk, med muligheter og utfordringer, og blitt mer og mer overbevist om én ting: Det er mennesker som er vår største ressurs. Derfor er det viktigste vi kan gjøre å se hverandre, heie hverandre fram – og legge til rette for at alle skal få brukt seg selv til beste for fellesskapet.»

H.M. Kong Harald under 80-årsfeiringen i Operaen 10. mai

Hoffsjefen har ordet

I 2017 markerte vi at Kongeparet fylte 80 år. I Norge har vi en hardtarbeidende kongefamilie som reiser land og strand rundt – med stor interesse for alt som rører seg, og for alle som bor her. Den store felles feiringen fant sted i mai – på Slottet og i Operaen. I juli ble det åpnet en ny kulturarena innenfor Det kongelige slotts eiendom: Dronning Sonja Kunst-Stall – med direkte inngang fra Parkveien.

En slik dør, tilgjengeligheten og nærheten, står som et symbol på utviklingen av det norske monarkiet. Kongeparet selv har gjennom alle år gått i bresjen for mer åpenhet, for en modernisering i takt med samfunnsutviklingen på flere felt. Samtidig skal gamle tradisjoner og lange linjer ivaretas og bygges videre på. Det er en spennende og av og til krevende balansegang.

Noen av tiltakene som ble utført i 2017 som del av et stadig mer åpent og moderne hoff, var:

- › Etablering av et omfattende etisk regelverk
- › Oppdatert og tydeliggjort interne rutiner for varsling om kritikkverdige forhold
- › Videreutvikling av sikkerhetsprosjektet – som har som mål å redusere sårbarhet slik at besøkende, publikum og medarbeidere fortsatt kan ferdes trygt på de kongelige eiendommene og i parkene.

De åpne dørene har vært benyttet av rekordmange dette året. 40 000 besøkte Slottet i publikumssesongen i sommer. 25 000 besøkte den nye KunstStallen og 6 000 besøkte det vakre lyst-slottet Oscarshall på Bygdøy. Det gleder oss at så mange er interessert i vårt felles nasjonale arvegods – slik det formidles gjennom de kongelige eiendommene og monarkiets historie.

80-årsfeiringene til Kongeparet satte et tydelig avtrykk på 2017 – både for oss ved Hoffet og i landet for øvrig. Igjen fikk vi vist at vi som organisasjon evner å jobbe på tvers og bruke våre styrker til Kongefamiliens beste når store oppgaver skal løses og arrangementer gjennomføres.

Hoffet har god kontroll på økonomien og har brukt oppsparte midler som planlagt til 80-årsfeiringene.

Jeg vil rette en varm takk både til alle Hoffets medarbeidere og til alle våre viktige samarbeidspartnere, spesielt fylkesmennene og ved ambassadene, for arbeidet som har blitt gjort også i år med å støtte Kongefamilien i deres gjerning for landet og folket.

Gry Mølleskog

Alt for Norge

Gjennom hele det moderne norske monarkiet siden 1905 har Kongens valgspråk vært «Alt for Norge». Det er kompromissløst, det er forpliktende og det gir en klar retning. Det har stått sin prøve både i krig og i fred.

Verden, Norge og monarkiet har endret seg mye på disse 112 årene. Men valgspråket har stått fast. Monarkiets historie og landets, det norske folks historie, følges ad. Historien om det norske monarkiet er norgeshistorie. Det er historien om hvem vi var og hvem vi har blitt.

Langs disse lange linjene utøver Kongefamilien sin gjerning, og i lys av disse lange linjene arbeider Det kongelige hoffs 150 medarbeidere med å bistå Kongefamilien i å utføre sin livsgjerning. Hoffet er Kongens og Kongefamiliens støtteapparat i deres offisielle virke og private gjøremål.

Så hva gjorde medarbeiderne ved Det kongelige hoff i 2017?

- › La til rette for 658 offisielle arrangementer
- › Planla og gjennomførte kongelige besøk til 62 norske kommuner, Svalbard og 12 land
- › Serverte rundt 5 400 gjester
- › Mottok og behandlet rundt 2 100 henvendelser til De kongelige
- › Satte 30 000 løk i Slottsparken
- › Tok vare på rundt 400 000 historiske gjenstander av nasjonal verdi og interesse

Blant mye annet.

Det kongelige hoff ledes av hoffsjefen. Hoffets ansatte er fordelt på fire avdelinger og to staber. I tillegg er noen funksjoner direkte underlagt hoffsjefen. Medarbeiderne representerer 30 yrkesgrupper. Sammen yter vi vårt beste for å legge til rette for at Kongefamilien skal kunne utøve sin gjerning i tråd med valgspråket «Alt for Norge».

Som fundament har Hoffet noen verdier som ligger til grunn for vårt arbeid:

Mot

– våge å gjøre det rette, selv om det har en pris.

Raushet

– ha toleranse og respekt for ulike meninger, vise omsorg.

Løfte sammen

– vi spiller hverandre gode og samarbeider for å nå mål.

Dette fundamentet er godt og nødvendig å bygge på i arbeidet for å understøtte en kongefamilie som lever hver dag med disse kjerneoppgavene:

- › Å utføre konstitusjonelle oppgaver
- › Å skape møter med mennesker som gjenspeiler landets mangfold
- › Å styrke andres verdighet gjennom handlinger
- › Å være bærer av grunnleggende verdier som står over tid
- › Å være en verdifull bidragsyter på den globale arena

Det å arbeide langs lange historiske linjer handler også om at det ikke bare er den til enhver tid fungerende kongefamilie Hoffet arbeider for. I tett samarbeid med Statsbygg forvalter Hoffet våre nasjonalskatter, en viktig del av kulturarven vår. De skal vedlikeholdes, bevarer og stå gjennom generasjoner – som fortellinger om vår historie. Her har sentrale scener i nasjonens liv utspilt seg. Her leveres og befestes noen av de viktigste øyeblikkene i vårt kollektive minne.

Derfor kan også vi som er så heldige å få arbeide ved Det kongelige hoff være så frimodige å si: «Alt for Norge».

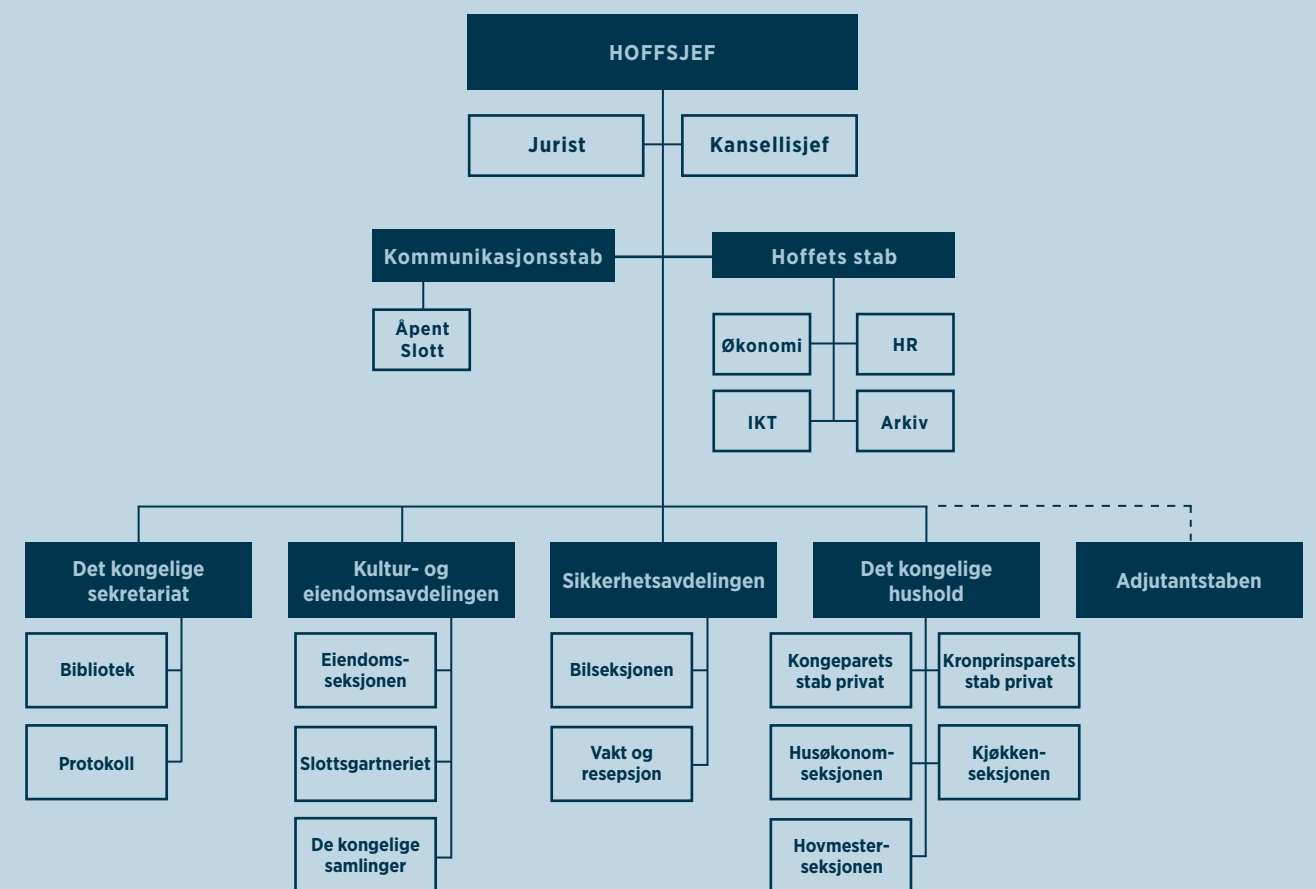
DET NORSKE MONARKIET

Norges statsform er konstitusjonelt monarki, og Kongen er landets statsoverhode. Monarkiet er forankret i vårt demokrati, og opprettholdes så lenge folket vil, gjennom Stortingets tilslutning til Grunnloven på dette punktet. Stortinget setter økonomiske rammer for Kongehuset gjennom statsbudsjettet.

HOFFETS AVDELINGER, STABER OG SEKSJONER

DET KONGELIGE SEKRETARIAT

Sekretariatets medarbeidere ivaretar Kongefamiliens offisielle program. Hvert år behandler vi flere tusen henvendelser til De kongelige i form av hilsener, spørsmål og invitasjoner. Avdelingen bistår i all planlegging og gjennomføring av offisielle besøk, reiser og arrangementer - både på de kongelige eiendommene, rundt i Norge og i utlandet. Sekretariatet ivaretar også det offisielle virket til Prinsesse Märtha Louise og Prinsesse Astrid, fru Ferner. I 2017 utførte De kongelige 658 offisielle oppdrag.

Arbeidet i det kongelige sekretariat består av research, tale-skriving, protokoll, utarbeidelse av gjestelister og bordplaner, korrespondanse og rådgivning. Sekretariatet forvalter også Det kongelige hoffs boksamling på 30 000 bind.

KONGEPARET 80 ÅR

I 2017 sto markeringene av Kongeparets 80-årsdager helt sentralt i sekretariatets arbeid. Det var mye som skulle på plass av taleskriving, programarbeid, gjestelister, bordkort, menyer, invitasjoner og annen organisering når kongelige fra hele Europa kom til bursdagsfeiring på Slottet og i Operaen i mai. I tillegg ble Dronning Sonja KunstStall offisielt åpnet på Dronningens fødselsdag 4. juli. KunstStallen har vært arena for flere viktige arrangementer i 2017 - fra åpningsutstillingen med en bred mønstring av norsk samtidsgrafikk - til Kongefamiliens førjulssamling for gjester fra det gatenære arbeidet til flere frivillige organisasjoner.

80-årsjubilantenes fylkestur ble en utvidet innlandsreise til Oppland og Hedmark - en fortsettelse av kystreisen Kongen og Dronningen foretok med Kongeskipet i 2016 i anledning sitt 25-årsjubileum som Norges kongepar. Kronprinsparets fylkes-tur gikk til syv kommuner i Nord-Trøndelag i september.

For Kongefamilien er det aller viktigste å se, samle og møte mennesker i hele landet. De er spesielt opptatt av å inkludere alle i fellesskapet, av å se og løfte fram dem som kanskje sliter mest. Derfor har Kongefamilien også dette året besøkt mange institusjoner og miljøer som arbeider for en bedre hverdag for den enkelte. I oktober inviterte Kongeparet igjen til Afternoon Tea for ildsjeler, for å berømme frivillig innsats og inspirere andre.

FRA FINLAND TIL ETIOPIA

I tett samarbeid med Utenriksdepartementet sto sekretariatet for planlegging og gjennomføring av flere utenlandsbesøk i 2017. I juni var Kongeparet i Finland og markerte landets 100-årsjubileum sammen med de andre nordiske statsoverhodene. Kronprinsparet reiste i november i Kong Olavs fotspor fra 1966 og avla offisielt besøk til Etiopia, samt et offisielt besøk til Orknøyene i juni. I mars mottok Kongen og Dronningen Islands presidentpar på statsbesøk. Sekretariatet legger ned mye tid og ressurser i planlegging og gjennomføring av reiser og besøk som De kongelige gjør på oppdrag fra regjeringen.

Dronningen viser fram Trysil-Knutprisen til noen av de yngste framøtte.

PROTOKOLL

Protokoll er et samlebegrep for de skrevne og uskrevne regler som rettleider oss i gjennomføringen av seremonier, arrangementer og aktiviteter.

Når sekretariatet jobber med protokoll utarbeider vi for eksempel gjestelister, sender invitasjoner og skriver ut bordkort. Vi oversetter menyer til fransk og trykker dem på vakkert papir med kongelige monogrammer i gullpreg.

Ingenting er overlatt til tilfeldighetene. En gjesteliste er nøye gjennomarbeidet - ofte med innspill fra mange aktører - før vi setter i gang med å invitere, og enhver gjest skal plasseres på riktig plass ved bordet med hensyn til rang og aktuelle samtalepartnere.

I blant tillater protokollen nye og mer kreative veier. Som under Kongeparets 80-årsfeiring i sommer da gjestene ble invitert til piknik i Dronningparken. Da byttet vi ut gullpregede bordkort med små steiner med navn på fjelltopper, og gjestene trakk lodd om hvilket bord de skulle sitte på.

Protokollen er et viktig verktøy for å sørge for at Kongefamiliens arrangementer får akkurat det høytidelige og hyggelige preget som situasjonen tilsier.

ORGANISERING

Kongefamiliens årsprogram sto også i 2017 i det gode spennet mellom konstitusjonelle oppgaver og møter med mennesker. Til støtte for dette arbeidet har sekretariatet 16 årsverk. Medarbeiderne i sekretariatet har kompetanse innenfor et vidt spekter: statsvitenskap, retorikk, økonomi, teologi, språk, kultur, journalistikk, politikk, administrasjon, kunsthistorie og informasjons- og bibliotekkunnskap.

Den 1. desember fratrådte Harald Solberg som leder av det kongelige sekretariat. Fra samme dato overtok tidligere assisterende sekretariatsleder Olav Heian-Engdal stillingen.

KULTUR- OG EIENDOMSAVDELINGEN

Kultur- og eiendomsavdelingen forvalter, drifter, vedlikeholder og utvikler de statlige kongelige eiendommer med tilhørende parker og historiske samlinger. Ansvaret for vedlikehold av de kongelige eiendommene er delt mellom Det kongelige hoff og Statsbygg. Avdelingen utfører forvaltningsoppgaver og vaktmestertjenester på de private kongelige eiendommene, og ivaretar Kongens disposisjonsrett for Stiftsgården i Trondheim og Gamlehaugen i Bergen.

TOTALREHABILITERING AV STALLBYGNINGEN

Kultur- og eiendomsavdelingen gjennomførte i 2017 en rekke spennende prosjekter, i tillegg til de daglige drifts- og vedlikeholdsoppgavene og arbeid i forbindelse med Deres Majesteter Kongen og Dronningens 80-årsmarkeringer. Et av avdelingens store prosjekter var rehabiliteringen av deler av stallbygningen og etableringen av Dronning Sonja KunstStall. Byggeprosjektet var et samarbeid mellom avdelingens tre seksjoner; eiendomsseksjonen, slottsgartneriet og de kongelige samlinger i

tillegg til Åpent Slott og Statsbygg. Interiøret ble restaurert og tilbakeført til slik det var rundt år 1911, så langt det var mulig. Vi etablerte et nytt inngangsparti for publikum fra Parkveien med et utomhusanlegg.

Slottsgartneriets bidrag til jubileumsaktivitetene var blant annet klargjøring av alle parkanlegg for Kongen og Dronningens offisielle 80-årsfeiring i mai, dekor på Slottsbalkongen, ved Slottets hovedport, på balustraden på Slottsplassen og i Slottsgården. For Dronningens 80-årsdag 4. juli tilrettela slottsgartneriet for piknik i Dronningparken, og for hagefest på Bygdø kongsgård.

De kongelige samlinger hadde det redaksjonelle ansvaret for boken Den kongelige stall som ble utgitt i forbindelse med åpningen av Dronning Sonja KunstStall.

Seksjonen hadde også kuratoransvar for utstillingen «Den kongelige stall. Hestehold og ekipasjer 1905 – 1940». Design av utstillingen ble planlagt i samarbeid med Åpent Slott.

På oppdrag fra regjeringen, og i samarbeid med Nasjonal-museet for kunst, arkitektur og design, produserte de kongelige samlinger en digital installasjon med tittelen «Dronning Mauds album». Installasjonen var en gave til Kongeparet i anledning deres 80-årsdager, og vises i tårnrommet i KunstStallen. Seksjonen har også registrert og tatt vare på alle de grafiske arbeidene som utgjorde den aller første utstillingen i Dronning Sonja KunstStall.

ORGANISERING

Kultur- og eiendomsavdelingen er den nest største avdelingen i Hoffet, med til sammen 32,35 årsverk, fordelt på tre seksjoner. Avdelingen ledes av Ragnar Osnes.

Slottsgartneriets 15 medarbeidere har ansvaret for helårsdrift, skjøtsel og utvikling av alle Kongehusets parker og hageanlegg. Slottsgartneriet produserer sommerblomster til egne anlegg, materiale til Hoffets blomsterdekoratører og urter og grønnsaker til kjøkkenseksjonen. Seksjonen hadde 12 sesongmedarbeidere mellom april og september 2017.

Eiendomsseksjonens totalt 15 medarbeidere sørger for at alle eiendommene til enhver tid er klargjort for alle gjøremål, samt at alle rom på Det kongelige slott, Oscarshall og Bygdø

DET ER **40 DEKAR BLOMSTERENG**
I SLOTTSPARKEN/DRONNINGPARKEN

4 480 ANTALL M² STAUFELT
I SLOTTSPARKEN/
DRONNINGPARKEN

Det har i løpet av 2017 blitt tilført flere nye skulpturer på de statlige kongelige eiendommene: Dronning Sonja-skulpturen i Dronningparken, nye bidrag til Prinsesse Ingrid Alexandras Skulpturpark i Slottsparken og en Nupen-skulptur på Bygdø kongsgård.

kongsgård til enhver tid vedlikeholdes og er klare for alle funksjoner nødvendig for å gjennomføre årets ulike arrangementer. Seksjonen har egne håndverkere som gjennomfører restaurering og vedlikehold av antikvariske møbler og interiører. Håndverkstradisjon og original materialbruk holdes i hevd ved de kongelige eiendommene.

De kongelige samlinger har seks medarbeidere. Seksjonen registrerer og digitaliserer den historiske kulturarven som blant annet rommer historiske fotografier, møbler, billedkunst, kjøretøy, pyntegjenstander, oppdekningsutstyr, tekstiler og private gjenstander som tilhører Kongefamilien. Seksjonens hovedmål er å sikre samlingene for ettertiden. De kongelige samlinger bidrar med sin kompetanse til utstillinger på Slottet og i Dronning Sonja KunstStall.

DET KONGELIGE HUSHOLD

Det kongelige hushold er ansvarlig for den daglige driften av Slottet og Skaugum, og for driften på andre statlige og private kongelige eiendommer når Kongefamilien oppholder seg på disse. Avdelingen leverer tjenester innen renhold av hjem, kontor og representasjonsrom, tekstilbehandling, blomsterdekor, kjøkken, servering, kantinedrift, kammertjeneste og barnepass. Husholdet bistår også Kongefamilien ved reiser i inn- og utland.

Det kongelige hushold hadde ansvaret for gjennomføring av 12 offisielle mottakelser, 13 offisielle middager og 19 offisielle lunsjer i 2017. Mest framtrедende var feiringen av Deres Majesteter Kongen og Dronningens 80-årsdager, den store innlandsreisen og aktivitetene i den nyåpnede Dronning Sonja KunstStall.

KONGEPARETS 80-ÅRSDAGER

Kongelige gjester kom fra fjern og nær for å feire Kongeparets 80-årsdager i mai. Husholdet gjorde Slottet, Bygdø kongsgård og Skaugum klare til bruk for tilreisende gjester og sørget for servering og gjesteservice for alle som var innlosjert på eiendommene. Det ble også avholdt lunsj for de kongelige gjestene på Kongeskipet Norge. Hele husholdet var i sving med både planlegging, matlaging og gjennomføring i forbindelse med jubileumsarrangementene. 59 servitører sto for bevertningen under jubileumsmiddagen på Slottet.

I juni var flere medarbeidere fra hovmesterseksjonen og kjøkkenseksjonen med i forbindelse med Kongen og Dronningens hagefest på Maihaugen. I samarbeid med elever fra Hedmark og Oppland under utdanning i yrkesfag serverte vi mat og drikke til 600 gjester. På Dronningens fødselsdag 4. juli sto avdelingen for bevertning under den offisielle åpningen av Dronning Sonja KunstStall, etterfulgt av piknik i Slottsparken for 250 gjester og jubileumsmiddag på Bygdø kongsgård samme kveld.

HOFFETS STØRSTE AVDELING

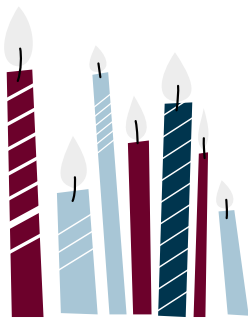
Med sine 51,8 årsverk er husholdet den største avdelingen ved Det kongelige hoff. Avdelingen får bistand fra tilkallingshjelpere og Hoffets øvrige medarbeidere ved større arrangementer. Det kongelige hushold består av fem seksjoner og ledes av Lars Christian Krog. Husholdet utfører oppgaver i forbindelse med Kongefamiliens representasjon og andre offisielle og private gjøremål. Husholdet bistår også Prinsesse Märtha Louise og Prinsesse Astrid, fru Ferner i forbindelse med deres offisielle virke.

Hele avdelingen samarbeider tett med det kongelige sekretariat og kultur- og eiendomsavdelingen om planlegging og gjennomføring av arrangementer.

Kjøkkenseksjonen har åtte medarbeidere og ansvaret for all matlaging tilknyttet Kongeparet og Kronprinsparets virksomhet offisielt og privat. Seksjonen drifter også Hoffets kantine og forbereder møteromsservering. Kokkene ønsker å framheve norsk mattradisjon og bruker blant annet grønnsaker fra kjøkkenhagen på Bygdø kongsgård og fra Slottsparken i tillegg til råvarer fra andre lokale leverandører.

Hovmesterseksjonen har åtte medarbeidere. Seksjonen har ansvaret for servering ved mottakelser, audienser, lunsjer og middager på Slottet og de andre kongelige eiendommene – og ved reiser med Kongeskipet Norge. Hovmesterseksjonen bistår Kronprinsparets stab ved arrangementer på Skaugum og er ansvarlig for Slottets sølvkammer.

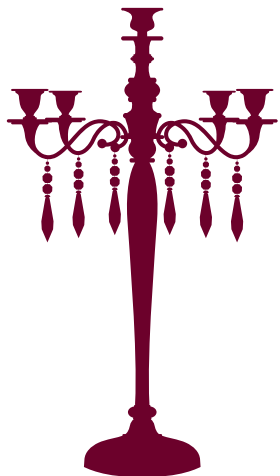
Husøkonomseksjonen har 18 medarbeidere og gjør i stand til, gjennomfører og rydder opp etter små og store arrangementer – alt fra enkle møter til gallamiddager og statsbesøk. Seksjonen

Ved en gallamiddag blir det tent **456 stearinlys** og 200 telys inne på Slottet.

5400

ANTALL KVERTER
HOFFETS KJØKKEN
SERVERTE PÅ SLOTTET.

Husøkonomseksjonen driver hvert år antikvarisk renhold av **2 500 antikke møbler** og **1 700 dekor-gjenstander** fra De kongelige samlinger.

drifter Hoffets systue, vaskeri og blomsterbinderi. Seksjonen har ansvar for daglig, periodisk og antikvarisk renhold samt blomsterdekor ved alle de kongelige eiendommene. I forbindelse med pynting av KunstStallen til jul fikk medarbeidere i husøkonomseksjonens blomsterloft bistand fra elevene på blomsterdekoratørlinjen ved Edvard Munch videregående skole.

Kongeparets private stab med seks medarbeidere bistår med tilrettelegging av private og offisielle behov og gjøremål, herunder kammer-tjeneste og garderobeansvar for Dronningen, kjole og draktsøm og programkoordinering. Underlagt seksjonen er også Dronningens personlige assistent.

I Kronprinsparets private stab arbeider det elleve medarbeidere. Deres oppgaver er nærmere beskrevet under «Kronprinsparets virksomhet» på side 36.

Slottets vakt, resepsjon og biltjeneste ble organisasjonsmessig flyttet ut av avdelingen 1. mai til Hoffets nye sikkerhetsavdeling.

PIKNIK I PARKEN

Etter åpningen av KunstStallen 4. juli vandret gjestene ut i Slottsparken. Veien mot området ved Lysthuset var merket med natursten påmalt en rød T, i Den Norske Turistforenings ånd. I parken var det duket for piknik i det grønne for representanter fra det offisielle Norge, samarbeidspartnere i prosjektet Dronning Sonja KunstStall, og Kongeparets familie og venner - i alt 255 gjester. Bordplasseringen ble ordnet etter loddtrekning. «Loddet» var en stein påskrevet en av de mange toppene Dronningen har besteget på sine fjellturer, og andre turmål som Dronningen har et forhold til. Det var en topp for hvert av de 33 bordene, som alle var pyntet med jordbærplanter og utstyrt med piknikkurver. I kurvene lå det hjemmelaget spekemat og paté, norske oster og mye annet godt, som gjestene kunne nyte i godt lag. Taler, joik og jazz krydret ettermiddagen. Servitører fra hovmesterseksjonen, blomsterdekoratører fra husøkonomseksjonen, kokker og gode hjelpere fra resten av Hoffet sørget for pynting av bordene, påskrift på steiner, bevertning og mye mer.

Bordnavn:

1. Blåtind	20. Træna
2. Matmora	21. Lovund
3. Kolåstind	22. Dønnamannen
4. Møkländellene	23. Munketrappene
5. Pollatind	24. Buarbreen
6. Bolterdalen	25. Skageflå
7. Møysalen	26. Slogen
8. Råna	27. Hermannsdalstind
9. Hornindalsrokken	28. Kattenakken
10. Steigen	29. Turtagrø
11. Gaukværøy	30. Dærtå
12. Rolvsøy	31. Rimstigen
13. Dronningvarden	32. Finse
14. Fyrvokterveien	33. Lodalskåpa
15. Dronningstien	
16. Skorpa	
17. Mollisjok	
18. Jotka	
19. Kaldevass	

HOFFETS STAB

Hoffets stab arbeider for at Det kongelige hoff er en effektiv organisasjon som til enhver tid er best mulig egnet til å støtte De kongelige i deres livsgjerning. Stabens viktigste oppgaver er å ivareta økonomiforvaltningen og styringssystemet ved Det kongelige hoff, samt sikre riktig kompetanseutvikling og bemanningsplanlegging. Staben består av økonomistaben, HR-seksjonen, IKT-seksjonen og arkivet. Disse enhetene skal være servicefunksjoner og konstruktive støttespillere for de andre avdelingene ved Hoffet innenfor sine fagområder, og samtidig sikre at Hoffet overholder lover, regler og retningslinjer. Staben er ansvarlig for å utvikle og koordinere miljøarbeidet ved Hoffet og har også fagansvar for innkjøp og for oppfølging av forsikringsavtaler. Hoffets stab har 16 årsverk og ledes av Tone Rinden Rygh.

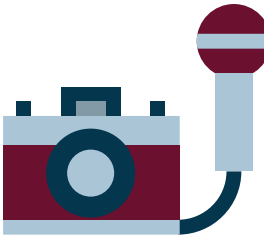
Økonomistaben har fire medarbeidere, er ansvarlig for utvikling og vedlikehold av Det kongelige hoffs økonomiforvaltning og følger opp økonomiarbeidet i organisasjonen. Staben har dialog med Kommunal- og moderniseringsdepartementet i budsjett- og økonomisaker. Økonomistaben utarbeider Hoffets årsberetning og lager i tillegg månedlige rapporter til interne styringsformål. Fakturamottak, regnskapsføring og lønnsutbetaling er økonomistabens ansvar. Det regnskapsføres og utarbeides ti ulike regnskaper årlig som alle revideres av ekstern revisor.

HR-seksjonen har fem medarbeidere. Organisasjonsutvikling er en av seksjonens hovedoppgaver. I 2017 har seksjonen ledet

endringer i organisasjonsstrukturen og startet arbeidet med kompetansekartlegging. Seksjonen er en sentral støttespiller for alle lederne ved Hoffet med generell HR-rådgivning, i bemanningsplanlegging, rekrutteringsprosesser og oppfølging av medarbeidere. HR-seksjonen samarbeider med de tre fagforeningene som er representert ved Hoffet – Akademikerne, Norsk Tjenestemannslag (NTL) og Slottspersonalets forening (STAFØ) – i lønnsforhandlinger og løpende saker. I 2017 har HR-seksjonen vært engasjert i planlegging og gjennomføring av jubileumsarrangementer og lagt til rette for at medarbeidere ved Hoffet har kunnet bidra på tvers av enhetene. Å utvikle organisasjonskulturen i tråd med våre verdier står sentralt i arbeidet.

IKT-seksjonen har tre medarbeidere og har et samlet ansvar for teknisk utrustning og kommunikasjonsløsninger på Slottet og ved de andre kongelige eiendommene. Dette ansvaret forvaltes i samarbeid med flere eksterne samarbeidspartnere. I 2017 ble serverparken og driften av denne satt ut til en ekstern leverandør. I prosessen ble sikkerhet, økonomi og funksjonalitet vektlagt. Hoffet har fått en framtidsrettet og fleksibel IT-løsning. Økonomien i IKT-tjenestene vil med dette bli forutsigbar, og vi er godt rustet for en digital framtid.

Arkivet består av fem medarbeidere som forvalter Kongehusets arkiver og dokumenterer Kongehuset og Hoffets virksomhet og aktiviteter. Viktige oppgaver er registrering og oppbevaring av arkivmateriale, også historisk. Service til både interne og

146 henvendelser om intervjuer, filming og fotografering ble journalført.

960
INNKOMNE INVITASJONER
I LØPET AV 2017.

Det kom inn **2263 barnetegninger** til Kongeparet i anledning 80-årsdagene.

eksterne, blant annet historikere, forfattere og privatpersoner, er også høyt prioritert. Arkivet har ansvar for gaveregistrering og utarbeidelse av liste over gaver til Kongefamilien. En oppdatert liste blir offentliggjort på nettstedet kongehuset.no hvert kvartal.

KONGEPARETS 80-ÅRS-DAGER
Hoffets stab har bidratt i feiringen av Kongeparets 80-årsdager ved å hjelpe til ved de ulike arrangementene. I tillegg har seksjonene bidratt til jubileumsaktivitetene innenfor egne fagfelt: IKT med teknisk støtte på mange arrangementer, arkivet gjennom mottakelse og registrering av gaver og brev, HR ved personalplanlegging og involvering av medarbeidere og økonomistaben gjennom regnskapsføring og økonomistyring knyttet til aktivitetene.

KOMMUNIKASJONSSTABEN

Kommunikasjonsstaben har ansvaret for ekstern og intern kommunikasjon på vegne av Kongehuset og Hoffet. Dette omfatter mediekontakt, offisiell foto-grafering, bidrag til bøker og dokumentarer og informasjon i egne kanaler – digitalt og på papir.

MEDIEKONTAKT

Staben bistår Kongefamilien i deres forhold til media, både i deres offisielle virke og i skjermingen av deres privatliv. Når De kongelige har offisielle oppdrag, er det viktig å legge til rette for gode møter mellom De kongelige og folk på stedet. Kommunikasjonsstaben lager presseopplegg i samarbeid med lokale arrangører, Fylkesmannen og lokal presse i forkant av besøket. Ved oppdrag i utlandet er Utenriksdepartementet og Norges ambassader våre samarbeidspartnere. Presseoppleggene skal gi media gode arbeidsforhold uten at muligheten for gode møter blir svekket. I tillegg ønsker vi å sikre innhold til våre egne kanaler.

Kommunikasjonsstaben mottar årlig flere tusen henvendelser fra pressen. Vårt mål er å svare raskt, korrekt og utfyllende på de henvendelsene vi får.

EGNE KANALER

Kommunikasjonsstaben har ansvaret for innhold og presentasjon i våre ulike kanaler. Nettstedet kongehuset.no er ryggraden i vår formidling. Her finnes De kongeliges program, nyhetssaker om Kongefamiliens virke, taler, fakta om Kongefamiliens medlemmer og de kongelige eiendommer. Nettstedet rommer også relevant informasjon om Hoffet, historisk materiale, fotoalbum samt videoer og informasjon om kulturtilbudene i Åpent Slott.

Staben har også ansvaret for sosiale medier. Kongehusets Facebook-side er den største av våre sosiale kanaler, med 224 000 følgere ved årsskiftet. I 2017 ble det etablert en egen Facebook-side for Dronning Sonja KunstStall.

Vi legger stadig større vekt på foto og video til egne kanaler, og Kongehusets Instagram fra 2016 er i dag den kanalen som vokser mest. All vekst og utvikling i sosiale kanaler skjer organisk, uten noen form for betalt promotering.

KONGEPARET 80 ÅR

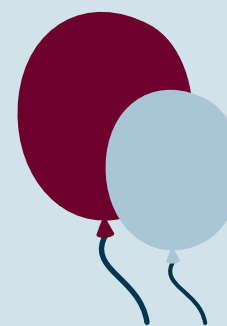
Også for kommunikasjonsstaben satte Kongeparets 80-års-dager sitt preg på arbeidsåret 2017. Det var viktig å dele den nasjonale feiringen av jubileet med hele landet. Det ble lagt til rette for direktesendt TV-overføring fra fellesfeiringen på Slottsplassen, Honnørbygga og Operaen i mai, og under åpningen av Dronning Sonja KunstStall i juli.

Vi jobbet med planlegging, presse og formidling rundt åpningen av Dronning Sonja KunstStall, og omkring utstillingene og arrangementene som har funnet sted i KunstStallen siden.

Staben deltok også i formidlingen av sommerens kultur-program på Oscarshall – de nær 40 forestillingene som utgjorde kultur-Norges gave til Kongeparet.

ORGANISERING

Kommunikasjonsstaben består av fem årsverk. Medarbeidere har kompetanse innen journalistikk, kommunikasjon, intern-kommunikasjon, informasjonsformidling og web. Staben ledes av Ole Edvard Wold-Reitan som ble konstituert som kommunikasjons-sjef etter Marianne Hagen da hun sluttet i november. Åpent Slott med 2,8 årsverk er også tilknyttet staben.

ANTALL HILSENER TIL KONGEN OG DRONNINGEN I ELEKTRONISK GRATULASJONS PROTOKOLL PÅ KONGEHUSET.NO I ANLEDNING 80-ÅRSDAGENE: 10 595

2 157 981
ANTALL **BESØK** TIL KONGEHUSETS NETTSIDER

**Kilde: Google analytics*

13 899
Antall delinger i 2017.

46 548
Antall kommentarer på Kongehusets Facebook-side i løpet av 2017.

40 172

BESØKENDE TIL
OMVISNINGER OG
UTSTILLING PÅ DET
KONGELIGE SLOTT
I LØPET AV ÅTTE
UKER.

DETTE ER TIDENES
PUBLIKUMSREKORD!

I OVERKANT AV 1 000 SOLGTE BILLETTER
TIL KONserter PÅ OSCARSHALL, SLOTTET
OG I DRONNING SONJA KUNSTSTALL

25 843

besøkende i Dronning Sonja
KunstStall

4 929

besøkte Oscarshall i 2017, mens 1460
billetter ble solgt til kulturprogrammet
på Oscarshall.

TEMA FOR FOREDRAG I 2017

Kongelig taffel
Historien om det kongelige hushold gjennom 200 år
Oscarshall – en borg uten murer
Oscarshall – lystslottet i folkeparken
Stallbygningen og det nye kongehuset
Konstitusjonens hestekrefter
Grafiske teknikker

ÅPENT SLOTT

Det kongelige hoffs kulturformidling Åpent Slott har som oppgave å løfte fram Kongehusets og nasjonens kultur-arv. Gjennom omvisninger, utstillinger, foredrag og til-rettelegging for konserter på Det kongelige slott, Oscarshall og i Dronning Sonja KunstStall, formidler vi monarkiet som bærer av historiske tradisjoner. Åpent Slott drifter også museums-butikker på Det kongelige slott, Oscarshall og i Dronning Sonja KunstStall. I tillegg bistår vi Kongefamilien og Hoffet med om-visninger for spesielt inviterte gjester gjennom hele året, som ved medaljemottakelser og Afternoon Tea.

KONGEPARETS 80-ÅRSDAGER

Åpningen av Dronning Sonja KunstStall på Hennes Majestet Dronningens 80-årsdag 4. juli var en stor begivenhet. Ansvaret for driften av KunstStallen som arena for kulturopplevelser for publikum er lagt til Åpent Slott. Dette innebærer overordnet prosjektansvar for utstillingsprogram, konserter, foredrag og omvisninger, samt drift av museumsbutikk.

Mens Slottet og Oscarshall holder åpent om sommeren, er Dronning Sonja KunstStall åpen hele året, kun stengt i perioder for montering av nye utstillinger. Åpningsutstillingen i Dronning Sonja KunstStall var Norske Grafikeres gave til Dronningens 80-årsdag og besto av 164 grafiske verk. Jubileumsutstillingen sto til 24. september. Den 12. oktober åpnet utstillingen «Den kongelige stall. Hestehold og ekvipasjer 1905-1940». Sammen med den historiske stallutstillingen ble Kristin Günthers video-innstallasjon «Hesten» vist i taket i KunstStallen. Regjeringens gave til Kongeparets 80-årsdager var en fotoinstallasjon basert på Dronning Mauds fotografier. Den vises også i KunstStallen og ble overlevert under åpningen den 4. juli.

I løpet av sommersesongen 2017 ble det gjennomført et om-fattende kulturprogram på Oscarshall. Norges kulturinstitusjoners gave til Kongeparets 80-årsdager var nær 40 forestillinger med musikk, dans og skuespill. Giverne var Det Norske Teatret, Bergen Filharmoniske Orkester, Riksteatret, Den Norske Opera og Ballett, Den Nationale Scene, Nationaltheatret, Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš og Oslo Filharmoniske Orkester. Med et variert program fikk publikum anledning til å oppleve både ballett og breakdance med scener fra Romeo og Julie, teater-forestilling om Haugtussa, samisk teater, kabaret og konserter.

UTSTILLINGER, FOREDRAG OG KONserter

Sommerutstillingen på Slottet hadde tittelen «Herskapets tjenere» og hadde det kongelige husholdets historie som tema. Gjenstander fra de kongelige samlingene illustrerte hverdags-livet til de slottsansatte fra midten av 1800-tallet fram til Kong Haakon og Dronning Mauds tid.

Foredragsserien som ble startet i 2016 fortsatte. Våren 2017 ble det holdt fire foredrag i Slottskapellet. Gjennom høsten ble Dronning Sonja KunstStall tatt i bruk som foredragsarena. I tillegg til eksterne foredragsholdere, bidro Hoffets egne med-arbeidere med sin kompetanse rundt de kongelige samlinger og eiendommer.

I forbindelse med Oslo Kammermusikkfestival ble det arrangert konserter både på Oscarshall, i Slottskapellet og i Dronning Sonja KunstStall. Dronning Sonja Internasjonale musikkkonkurranse holdt mesterklasse og konsert på Oscars-hall i august og Sølvгутtene sang i Dronning Sonja KunstStall i desember.

ORGANISERING

Åpent Slott er organisert som en del av Det kongelige hoff, men med eget regnskap og fagråd. Fagrådet har i 2017 blitt ledet av Hennes Majestet Dronningen og forøvrig bestått av Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit, Gry Mølleskog, Ragnar Osnes, Marianne Hagen (til 10. november), Tone Hansen, Kristin Bråten og Bentein Baardson. Daglig leder er Maisen Bonnevie. Det har vært avholdt fire møter i 2017. Organisatorisk er Åpent Slott innplassert i kommunikasjons-staben og har tre medarbeidere. Det har vært engasjert til sammen 22 omvisere på Det kongelige slott og i Dronning Sonja KunstStall og åtte omvisere på Oscarshall.

SIKKERHETSAVDELINGEN

Sikkerhetsavdelingen har ansvaret for det forebyggende beredskaps- og sikkerhetsarbeidet ved Det kongelige hoff. Avdelingen skal ivareta sikkerheten til besøkende og Hoffets medarbeidere, mens sikkerheten til Kongefamilien ivaretas av Den kongelige politieskorte. Sikkerhetsavdelingen har også ansvar for at det etableres riktig sikkerhet knyttet til bygninger på statlige og private kongelige eiendommer. Dette arbeidet vurderes ut ifra bruken av eiendommene, symbolverdien og den historiske viktigheten eiendommene har. Arbeidet utføres derfor i tett samarbeid med kultur- og eiendomsavdelingen.

ORGANISERING

Avdelingen har 16 årsverk og ledes av Lars Ivar Frøystad. Fra 1. mai 2017 ble vakt, resepsjon og bilseksjonen flyttet fra det kongelige hushold til sikkerhetsavdelingen. Etter denne omorganiseringen er alle sikkerhetsrelaterte oppgaver samlet under én leder. Dette er et viktig tiltak med bakgrunn i Sikkerhetsprosjektet.

Organiseringen av det daglige forebyggende sikkerhetsarbeidet ivaretas av tre medarbeidere som rapporterer direkte til avdelingsleder. Det forebyggende sikkerhetsarbeidet innebærer blant annet produksjon av adgangskort, sikkerhets- og autorisasjonssamtaler og drift av tekniske sikkerhetssystemer.

Vakt- og resepsjonsseksjonen består av åtte heltidsmedarbeidere og ekstrahjelpere. Seksjonen bemanner en døgnåpen resepsjon med alarmmottak og sentralbord. Seksjonen

har ansvaret for gjestemottak og adgangskontroll ved besøk til Slottet. I det daglige har de ansvaret for koordinering av ordonnansene fra Forsvaret, som utfører intern og ekstern budtjeneste for Hoffet.

Bilseksjonen har fem medarbeidere. Seksjonen har ansvaret for anskaffelser og vedlikehold av Slottets kjøretøy samt sjåfør-tjeneste for De kongelige. Seksjonen samarbeider tett med Den kongelige politieskorte.

SIKKERHETSPROSJEKTET

Videreutvikling av sikkerheten rundt de kongelige statlige og private eiendommer baseres på Politidirektoratets Sikkerhetsanalyse fra 2015. Prosjektet har en kostnadsramme på 590 millioner kroner og er planlagt ferdigstilt i 2021.

Statsbygg har, på oppdrag fra Det kongelige hoff, forprosjektert et nytt logistikkbygg. Bygget vil blant annet inneholde et nytt post- og varemottak, avfallshåndtering og lager og vil bli et miljøbygg.

Logistikkbygget er historisk. Det siste store nybyggprosjektet på en kongelig eiendom var om- og utbyggingen av Stallen mellom 1909-1911, med Midtstallen, Ridehuset og bilgarasje.

SIKKERHETSPROSJEKTET, VIKTIGSTE TILTAK

Tiltak – ferdigstillelse

- Ny vaktentral/alarmmottak – 2018
- Logistikkbygg – 2020
- Perimetersikring rundt Slottet og øvrige kongelige eiendommer – 2021

SIKKERHET UNDER JUBILEUMSÅRET

Sikkerhetsavdelingen har arbeidet med flere av de store arrangementene i anledning Kongeparets 80-årsdager. Arbeidet har blitt utført i nært samarbeid med politiet og andre sentrale aktører i og utenfor Hoffet. I forbindelse med arrangementene har avdelingen hatt spesielt ansvar for adgangskontroll. Avdelingen var også sterkt involvert i sikringen av Dronning Sonja KunstStall.

H.M. KONGENS ADJUTANTSTAB

Hans Majestet Kongen og Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen har tre adjutanter hver, én fra hver av forsvarsgrenene Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret. Adjutantene er én måned på vakt på Slottet og to måneder i sin faste tjenestestilling i Forsvaret. I løpet av måneden de er på vakt, planlegger og tilrettelegger de for Kongens og Kronprinsens program i samarbeid med Hoffet. I tillegg ledsager de Kongen og Kronprinsen ut på offisielle oppdrag, og ved privat program når dette er nødvendig. Unntaksvis ledsager adjutantene andre medlemmer av Kongefamilien.

Adjutantstaben består i tillegg av tre overadjutanter, fra hver sin forsvarsgren. Overadjutantene har seremonielle oppgaver i forbindelse med Kongens offisielle program, som ved statsbesøk til Norge, høytidelige audienser og enkelte andre offisielle anledninger.

Adjutantene beordres i Statsråd for en periode på tre år. Den 1. september hvert år skiftes det ut en overadjutant for Kongen og en vakthavende adjutant for henholdsvis Kongen og Kronprinsen.

Brigader Nils Petter Granholt er sjef for adjutantstaben. I tillegg til å lede staben, fungerer han som Hoffets prosjektleder for statsbesøk til og fra Norge og andre store prosjekter. Et viktig prosjekt i 2017 var planlegging og gjennomføring av feiringen av Kongeparets 80-årsdager i mai og juli. Jubileumsreisen til Hedmark og Oppland i juni var også et høydepunkt.

Hans Majestet Kongens adjutantstab er ikke en organisatorisk del av Det kongelige hoff. Forsvaret dekker lønns- og reiseutgifter for alle i adjutantstaben. Sjef adjutantstab rapporterer til hoffsjefen og forsvarssjefen og inngår i hoffsjefens ledergruppe. Sjef adjutantstab har fast tjenestested på Slottet.

Feiringen av **KONGEPARETS 80-ÅRS-DAGER** ble markert i 2017. I tillegg besto året av en lang rekke andre, varierte aktiviteter i inn- og utland. Til sammen utførte Kongefamilien **658 OFFISIELLE OPPDRAG**. De avla offisielle besøk til **62 KOMMUNER**, Svalbard og **12 LAND**.

Kongelig dagbok

Den 21. februar fylte Hans Majestet Kongen 80 år. Folk stod i kø for å signere gratulasjonsprotokoll på Slottet denne dagen, mens jubilarnten selv var bortreist med sin familie. I stedet ble det storstilt felles feiring for Deres Majesteter Kongen og Dronningen i mai. Kongeparet var vertskap for en gallamiddag på Slottet den 8. mai, mens de på formiddagen den 9. mai inviterte utenlandske Kongelige gjester på et minicruise med Kongeskipet Norge. Om kvelden inviterte regjeringen til storstilt festmiddag i Operaen.

I juni gjennomførte Kongeparet en jubileumsreise til innlandsfylkene Hedmark og Oppland. Den første delen av reisen foregikk på Mjøsa med hjuldampere Skibladner fra Hamar til Lillehammer med flere stopp underveis. Kongeparet inviterte 600 gjester fra de to fylkene til stor hagefest på Maihaugen på Lillehammer.

På Dronningens fødselsdag 4. juli avduket Kongeparets barnebarn Kirsten Kokkins bronsestatue av Dronning Sonja i Slottsparken. Statuen var en gave til Dronningen fra Den Norske Turistforening. Senere samme dag foretok Dronningen den offisielle åpningen av Dronning Sonja KunstStall, som var Kongens gave til Dronningen på hennes 80-årsdag.

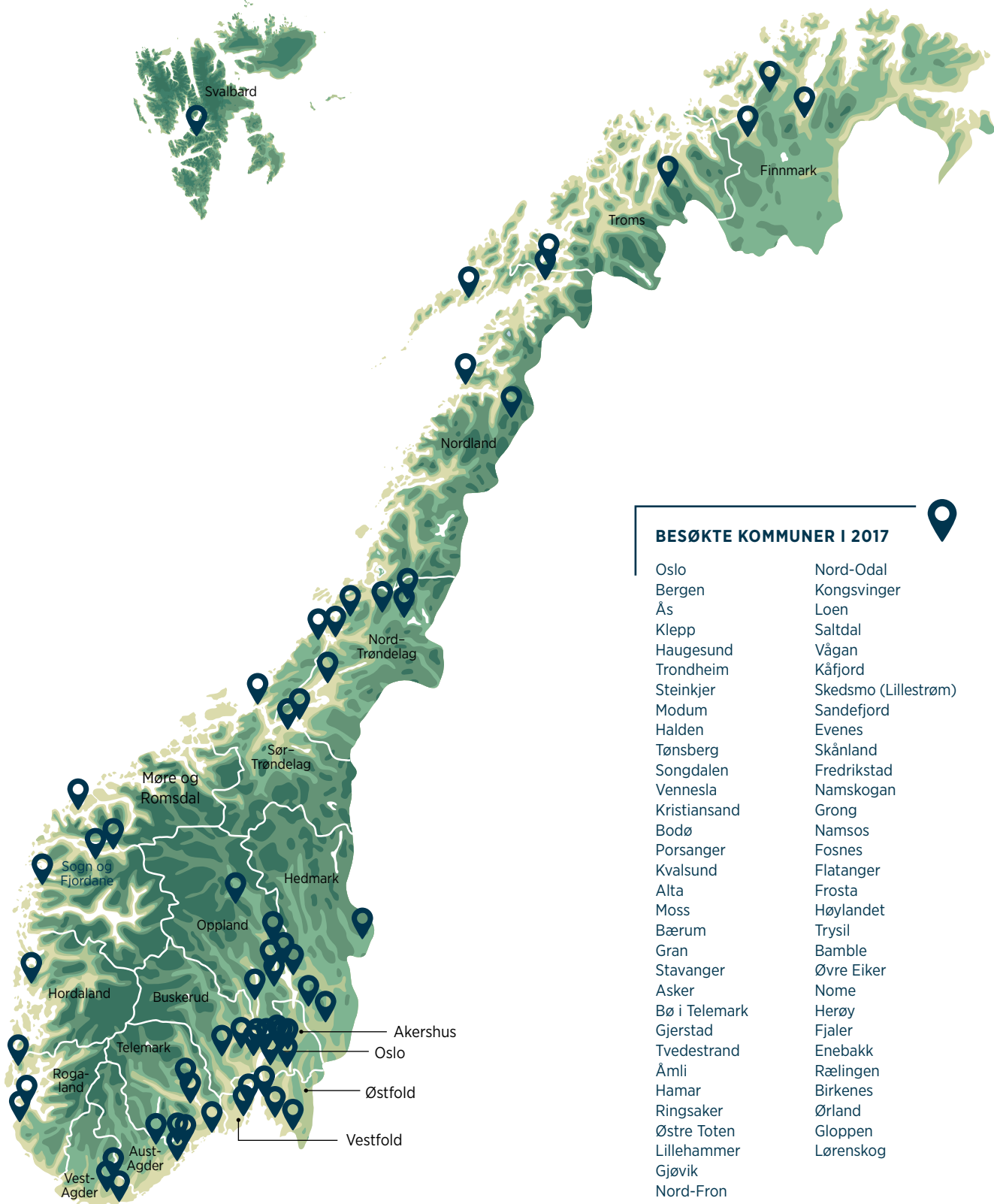
Også i 2017 besøkte Kongefamilien store deler av landet,

og inviterte mange hjem til seg. Kongen besøkte Vennesla, Rælingen og Enebakk kommuner – hvor han blant annet traff mange barn og unge som fortalte hva de var opptatt av. Dronningen la i august ut på skogstur i Drammen sammen med en stor gruppe turglade kvinner med innvandrerbakgrunn. På medaljemottakelser og på Afternoon Tea for ildsjeler på Slottet ble mennesker fra hele landet løftet fram for sin samfunnsnyttige innsats.

Andre store begivenheter i 2017 var Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsessens Litteraturtog som gikk fra Asker til Kristiansand med tema «Hjem». Kronprinsparets fylkestur gikk til Nord-Trøndelag.

For femte år på rad inviterte Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen til SIKT-konferansen som denne gangen fant sted i Kristiansand. Hennes Kongelige Høyhet Prinsesse Ingrid Alexandra avduket to nye skulpturer i Prinsesse Ingrid Alexandras Skulpturpark i Slottsparken. I september var Prinsesse Astrid, fru Ferner i London for å avduke en byste av Kong Haakon VII utenfor Sjømannskirken.

Gjennom hele 2017 hadde Kongefamilien mange gode og nære møter med folk over hele landet.

FORKORTELSER

- HMK** – HANS MAJESTET KONGEN
HMD – HENNES MAJESTET DRONNINGEN
KPH – HANS KONGELIGE HØYHET KRONPRINSEN
KPM – HENNES KONGELIGE HØYHET KRONPRINSESEN
PIA – HENNES KONGELIGE HØYHET PRINSESSE INGRID ALEXANDRA
PSM – PRINS SVERRE MAGNUS
MBH – MARIUS BORG HØIBY
PML – PRINSESSE MÄRTHA LOUISE
PA – PRINSESSE ASTRID, FRU FERNER

LIHKKU BEIVVIIN!

I 2017 var det 100 år siden det første samiske landsmøtet fant sted. Representanter for store deler av Sápmi møttes for første gang for å fremme felles sak som ett folk på tvers av nasjonalstatsgrensene. Det skjedde i Trondheim på datoen som senere skulle bli Samefolkets dag: 6. februar.

Hans Majestet Kongen var til stede under den store markeringen i Trondheim på 100-årsdagen. Den startet med festgudstjeneste i Nidarosdomen, der det også ble innviet et nytt alter i samisk utsmykning i anledning jubileet. Kong Harald fikk også anledning til å besøke utstillingen «Bååstede» («Tilbake») i Erkebispegården. Utstillingen viste noen av de 2 000 samiske gjenstandene som er gitt tilbake til det samiske folk gjennom overføring til museer under Sametingets forvaltning. Kvelden ble avsluttet med en stor festforestilling i Olavshallen, og jubileumsmiddag der Sametinget var vertskap.

JANUAR

4. JANUAR
Høytidelig åpning av Fakultet for kunst, musikk og design, Universitetet i Bergen HMD

5. JANUAR
NHOs Årskonferanse, Oslo Spektrum KPH KPM

NHOs middag i anledning årskonferansen, Oslo Spektrum KPH KPM

10. JANUAR
Audiens for Canadas parlamentspresident HMK

11. JANUAR
Norske Redningshunders 60-årsjubileum, Ås KPH KPM

12. JANUAR
Offisiell åpning av Kubatoren, senter for gründerskap, innovasjon, kunst og kreativitet, i Haugesund KPH

Besøk til FOKUS - Forum for kvinner og utviklingsspørsmål, Oslo KPM

13. JANUAR
Statsråd HMK KPH

14. JANUAR
Cupfinalen i volleyball for menn 2017, Ekeberg-hallen KPH KPM

16.-19. JANUAR
WEF Annual meeting 2017, Davos KPH KPM

17. JANUAR
Mottakelse for mottakere av Kongens Fortjenst-medalje HMK

19. JANUAR
Høytidelig audiens for Sveits’ nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Iraks nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Tsjekkias nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Rwandas nye ambassadør HMK

20. JANUAR
Besøk til Teglverket skole, Oslo KPH

23. JANUAR
Lunsj for Høyesterett HMK HMD KPH KPM

24. JANUAR
Styremøte Åpent Slott HMD KPM

25. JANUAR
Besøk til Monsterbedriften, Oslo KPM

Offisiell åpning av The Norwegian Classroom på læringsteknologikonferansen BETT 2017, London KPH

26. JANUAR
Lunsj for diplomater HMK HMD

27. JANUAR
Møte med første kull i NORLAs talentprogram for utvikling av nye forfatterstemmer, Skaugum KPM

Statsråd HMK KPH

30. JANUAR
Styremøte i Kronprinsparets Fond KPH KPM

Januar: Kronprinsparet møtte redningshunder og hundeførere på Ås.

FEBRUAR

3. FEBRUAR
Statsråd HMK

4.-5. FEBRUAR
NM på ski, Lygna HMK

6. FEBRUAR
Tråante 2017: Markering av 100-årsjubileet for det første samiske landsmøtet, Trondheim HMK

7. FEBRUAR
Utdeling av Nasjonalforeningen for folkehelsens forskningspriser 2017, Oslo HMK

10. FEBRUAR
Statsråd HMK KPH

13. FEBRUAR
Besøk til Utlendingsdirektoratet, Oslo KPH KPM

Besøk til Utlendingsnemnda, Oslo KPH KPM

14. FEBRUAR
Audiens for Polens parlamentspresident HMK

15. FEBRUAR
Besøk til Torshov transittmottak, Oslo KPH KPM

Februar: Kongen var til stede da jubileumsåret «Tråante 2017» åpnet 6. februar.

16. FEBRUAR
Konferansen Oslo Life Science, Universitetets aula KPM

Besøk til LO, Youngstorget KPH

Bedriftsbesøk til Tine Meierier, Oslo KPH

Audiens for Commandant-General Royal Marines HMK

Styremøte Queen Sonja Print Award HMD

17. FEBRUAR
Statsråd HMK KPH

28. FEBRUAR
The Maverick Collective, London KPM

MARS

2. MARS
Besøk til musikkverkstedet Tanken, Sandvika KPH KPM

Lunsj for musikkbransjen, Skaugum KPH KPM

Åpning av musikkfestivalen by:Larm 2017, Oslo KPH

3. MARS
Statsråd KPH

Mars: Kongen var til stede da Ivar Braut ble vigslet til biskop.

6. MARS
Besøk til Stiftelsen Retretten, Oslo KPH KPM

Styremøte i Global Dignity Norge KPH

Avslutningsmiddag for Global Dignity Norge på Skaugum KPH

7. MARS
Signeringsarrangement mellom UN Women og Innovasjon Norge, Skistua i Trondheim KPM

8. MARS
Besøk til Kirkens Bymisjons prosjekt «Søster til Søster», Trondheim KPH KPM

Besøk til krisesenter, Trondheim KPH KPM

Utdeling av prisen Female Entrepreneur Norway 2017 på konferansen Technoport, Trondheim KPH KPM

9. MARS
Øvelse Joint Viking, Finnmark KPH

Åpning av Galleri Normisjons gjenbruksbutikk, Oslo KPM

10. MARS
Åpning av Olivier Debré kunstsenter, Tours i Frankrike HMD

Statsråd HMK

11.-12. MARS
Holmenkollen Skifestival HMK KPH KPM PIA PSM PA

30. MAI
Åpning av Nor-Shipping 2017, Lillestrøm KPH

Audiens for Republikken Palaus president HMK

Mottakelse for konsuler HMK HMD

Styremøte i Åpent Slott HMD KPM

31. MAI
Lansering av ny samfunnsøkonomisk analyse av prosjektene i Kronprinsparets Fond KPH KPM

Styremøte Global Dignity KPH

Storebrands 250-årsjubileum, Lysaker KPH KPM

JUNI

1. JUNI
Finlands 100-årsjubileum, Helsingfors HMK HMD

Samling for Global Dignity Country Chairs, Skaugum KPH

2. JUNI
Statsråd KPH

3. JUNI
Lions Internationals 100-årsjubileum: seilas med barnevernsbarn til Bygdøynes, Oslo HMK

6. JUNI
Audiens for rektorer ved norske universiteter i USA HMK

Styremøte i Global Dignity KPH

Utdeling av Kong Olav Vs Kreftforskningspris, Oslo HMK

Riksarkivets 200-årsjubileum, Oslo HMK

7.-9. JUNI
Litteraturtoget 2017, Sørlandsbanen KPM

8. JUNI
Utdeling av Holbergprisen 2017, Bergen KPH

Mottakelse for diplomatene, Oscarshall HMK

Litteraturtogarrangement i Dypvåg kirke KPH

Juni: Kongen får omvisning på Blod-vegmuseet i forbindelse med markering til minne om jugoslaviske krigsfanger som mistet livet under tvangsarbeid i Nord-Norge under andre verdenskrig.

9. JUNI
Statsråd HMK KPH

Inspeksjon av H.M. Kongens Garde HMK KPH

11.-14. JUNI
Jubileumsreise til Hedmark og Oppland HMK HMD

11. JUNI
Offisiell åpning av World Tunnel Congress, Bergen KPH

13. JUNI
Hagefest på Maihaugen i anledning Kongeparets 80-årsdager, Lillehammer HMK HMD KPH KPM

14. JUNI
Fotballkamp Team Skaugum - LSK Unified på Skaugum Arena KPH KPM PIA PSM

Tildeling av Norske Kvinners Sanitetsforenings høyeste utmerkelse Æresmerket til Prinsesse Astrid, fru Ferner PA

15. JUNI
Markering av miljøsertifiseringen Blått flagg på Orrestranda, Klepp KPH

Styremøte i Queen Sonja Print Award HMD

Oslo Bislett Games KPH

16.-17. JUNI
Besøk til Orknøyene i anledning 900-års-markeringen av St. Magnus' død KPH KPM

16. JUNI
Statsråd HMK

17. JUNI
Åpning av Momentumbiennalen 2017, Moss HMD

Kunstutstilling om marin forsøpling på Naturhuset på Alby, Moss HMD

19. JUNI
Lansering av internasjonalt inter-religiøst initiativ for klima og regnskog, Nobels Fredssenter, Oslo HMK

20. JUNI
Starmusfestivalen «Life and The Universe», Trondheim KPH KPM

21. JUNI
Statsråd HMK

Høytidelig audiens for Mexicos nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Perus nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Australias nye ambassadør HMK

22. JUNI
75-årsmarkering i Saltdal for de jugoslaviske krigsfangene i Nordland HMK

23. JUNI
Audiens for Frelsesarmeens øverste internasjonale leder HMK

Audiens for Brasils president HMK KPH

Lunsj for Brasils president HMK KPH

24. JUNI
Forestilling med Den Norske Opera & Ballett på Oscarshall «På sommerslottet med Romeo og Julie» KPH KPM

JULI

Juli: Kong Harald til stede ved åpningsseremonien for King Harald's World Gym for Life Challenge på Oslofjord Convention Center.

1.-2. JULI
Grundig Hankø Race Week PA

4. JULI
Avduking av statue av H.M. Dronningen i Slottsparken HMK HMD KPH KPM PML PA PIA PSM

Åpning av Dronning Sonja KunstStall HMK HMD KPH KPM PML PA PIA PSM

Piknik i Dronningparken HMK HMD KPH KPM PML PA PIA PSM

Festaften i anledning DD.MM. Kongen og Dronningens 80-årsdager HMK HMD KPH KPM PML PA

13. JULI
Åpning av Riddu Ridðu Festivála, Kåfjord HMD

15. JULI
Åpning av utstillingen PAINTING | OR | NOT på KaviarFactory i Henningsvær HMD

26. JULI
King Harald's World Gym for Life Challenge Gala 2017, Sandefjord HMK

AUGUST

5. AUGUST
Festivalutstillinger på Peer Gynt-stevnet, Gålå HMD

11. AUGUST
Statsråd HMK

Mottakelse på KS Norge i anledning VM i seiling, Hankø HMK PA

12. AUGUST
Offisiell åpning av Oslo Jazzfestival 2017, Den Norske Opera & Ballett HMD

Mottakelse på KS Norge i anledning VM i seiling, Hankø HMK PA

15. AUGUST
Offisiell åpning av Aqua Nor 2017, Trondheim KPH

Mesterklasse Dronning Sonja Internasjonale Musikkonkurranse, Oscarshall HMD

17. AUGUST
Konsert og mottakelse Dronning Sonja Internasjonale Musikkonkurranse, Oscarshall HMD

18. AUGUST
Finale Dronning Sonja Internasjonale Musikkonkurranse, Den Norske Opera & Ballett HMD

19. AUGUST
Premieutdeling 8 meter World Cup 2017, Hankø HMD

22. AUGUST
Mottakelse for giverne av kulturgaver i anledning Kongeparets 80-årsdager, Dronning Sonja KunstStall HMK HMD KPH KPM

Styremøte i Åpent Slott HMD KPM PML

H.M. Kongens Serieseilaser, Oslo HMK

Festkonsert med Oslo Kammermusikk Festival, Dronning Sonja KunstStall HMD

23. AUGUST
Besøk til NATOs hovedkvarter i Norfolk, USA HMK

H.M. Kongens Serieseilaser, Oslo KPH

24. AUGUST
Styremøte YGL Foundation Board, Geneve KPH

Tur med innvandrerkvinner i DNT Drammen og Omegn HMD

August: Den Sørkoreanske tenoren Seungju Bahg vant finalen i Dronning Sonja Internasjonale Musikkonkurranse.

25. AUGUST
Offisielt besøk til United States Special Operations Command, Tampa HMK

Statsråd KPH

Åpning av 50-årsjubileum for Døves kulturdager på Den Nationale Scene, Bergen PML

28. AUGUST
Styremøte i Kronprinsparets Fond KPH KPM

29. AUGUST
Avslutningsmarkering av det samiske bygnings-registreringsprosjektet, Gállogieddi samiske museum, Evenes KPH

Offisiell åpning av Frelsesarmeens Homeless World Cup 2017 i Oslo KPM

30. AUGUST
Besøk til Glemmen videregående skole i Fredrikstad KPH KPM

Besøk til eSmart Systems i Halden KPH KPM

31. AUGUST
Utdeling av Trysil-Knut prisen 2017 til H.M. Dronningen HMD

NTBs 150-årsjubileum i DOGA, Oslo KPH KPM

SEPTEMBER

1. SEPTEMBER
Statsråd KPH

4. SEPTEMBER
Åpning av Skamløsdagen 2017, Riksscenen i Oslo KPM

5. SEPTEMBER
Utdeling av Kjell Nupen Memorial Grant, Dronning Sonja KunstStall HMD

7. SEPTEMBER
Innvielse av Sahara Forest Projects nye anlegg i Aqaba, Jordan KPH

Høytidelig audiens for Jordans nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Latvias nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Østerrikes nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for EU-delegasjonens nye ambassadør HMK

8. SEPTEMBER
Fredrikstad bys 450-årsjubileum HMK

10. SEPTEMBER
Vigsling av ny biskop i Nidaros bispedømme, Trondheim HMK

15. SEPTEMBER
Statsråd HMK KPH

Besøk til Bybonden på Losæter i Bjørvika, Oslo KPM

Norsk Komponistforenings 100-årsjubileum, Sentralen, Oslo KPH

17. SEPTEMBER
Avduking av Nils Aas' byste av Kong Haakon VII, London PA

18. SEPTEMBER
Lunsj i Prinsesse Märtha Louises Fond HMK HMD PML

Avduking av Stortingets gave til 80-årsdagene: Maleri av Kira Wager HMK HMD KPH KPM

19. SEPTEMBER
Høytidelig audiens for Nederlands nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Danmarks nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Slovakias nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Argentinas nye ambassadør HMK

Audiens med USAs forsvarssjef HMK

Lunsj for diplomater HMK HMD

20.-22. SEPTEMBER
Fylkestur til Nord-Trøndelag KPH KPM

21. SEPTEMBER
Offisiell åpning av verdens første fungerende bølgekraftsanlegg i Fosnavåg HMK

Besøk til United World College Red Cross Nordic i anledning UWC Day, Flekke HMD

22. SEPTEMBER
Statsråd HMK

24. SEPTEMBER
800-årsjubileum for Romnes kirke og Holla kirkeruin og 150-årsjubileum for Holla kirke HMD

Sykel-VM 2017, Bergen KPH KPM PIA PSM

25. SEPTEMBER
Åpning av Oslo Innovation Week KPH

26. SEPTEMBER
Kystverkets øvelse SCOPE 2017 i Grenlands-området KPH

27. SEPTEMBER
Lunsj for Oslo Innovation Week, Skaugum KPH KPM

28. SEPTEMBER
Besøk til Rønningen Folkehøgskole, Oslo KPH KPM

Konferansen DNB NXT 2017, Oslo KPH

Besøk til epleprosjektet Lif Laga, Stovner, Oslo KPM

29. SEPTEMBER
Statsråd HMK KPH

1. OKTOBER
Åpning av utstillingen «Tommerup Keramiske Værksted - 30 år», CLAY Keramikmuseum, Danmark HMD

2. OKTOBER
Debarkering KS Norge HMK

6. OKTOBER
Statsråd HMK

7.-8 OKTOBER
Eurosurf 2017, Stavanger og Klepp KPH

9. OKTOBER
Stortingets høytidelige åpning HMK HMD KPH

10. OKTOBER
Frivilligkorpsets 10-årsjubileum, Hokksund KPM

Styremøte i Kronprinsparets Fond KPH KPM

Middag for Fylkesmennene HMK HMD KPH KPM

11. OKTOBER
Åpning av Det 8. Sametinget, Karasjok HMK KPH

Seminar om Toril Mois litteraturteori, Nasjonalbiblioteket, Oslo KPM

12. OKTOBER
Besøk til Bossekop skole i Alta i anledning TV-aksjonen 2017 KPH

Mottakelse og åpning av utstillingen «Den Kongelige Stall. Hestehold og ekvipasjer» i Dronning Sonja KunstStall HMD KPM PML

12.-13. OKTOBER
Eurosurf 2017, Borestranda, Klepp KPH

13. OKTOBER
Statsråd HMK

13.-14. OKTOBER
Mesternes Mester 2017, Åsgårdstrand HMK

16. OKTOBER
Aftenpostens teknologikonferanse, Operaen, Oslo KPM

Temalunsj om Plast i Havet, Skaugum KPH KPM

Audiens for Estlands president HMK HMD

Lunsj for Estlands president HMK HMD

17. OKTOBER
Symposiet «Fake News and Alternative Facts», Det Norske Videnskaps-Akademi, Oslo KPM

Afternoon Tea for eldre ildsjeler HMK HMD PA

18. OKTOBER
Global Dignity Day ved Bleiker videregående skole, Asker KPH

Åpning av Bygg Reis Deg, Lillestrøm KPH

Åpning av Røde Kors' Tilbakeføringsssenter, Oslo KPM

19. OKTOBER
Høytidelig audiens for Portugals nye ambassadør HMK

Kongelig dagbok

2017

Høytidelig audiens for Litauens nye ambassadør
HMK

Høytidelig audiens for Kirgisistans nye ambassadør HMK

Høytidelig audiens for Panamas nye ambassadør
HMK

Offisiell åpning av Posten Norges nye logistikk-senter, Oslo KPH

Avduking av to nye skulpturer i Prinsesse Ingrid Alexandras Skulpturpark HMD KPM PIA

20. OKTOBER
Statsråd HMK KPH

21. OKTOBER
Sjøkrigsskolens 200-årsjubileum, Grieghallen i Bergen KPH

23.-24. OKTOBER
Sikt 2017, Kristiansand KPH KPM

24. OKTOBER
Besøk til Enebakk og Rælingen kommuner HMK

25. OKTOBER
Kong Bhumibol av Thailands begravelse, Bangkok KPH

26. OKTOBER
Middag for Stortingsrepresentantene HMK HMD KPM PA

27. OKTOBER
Statsråd HMK

28. OKTOBER
Åpning av utstilling med H.M. Dronningens kunst på Galleri Lista Fyr HMD

31. OKTOBER
Åpning av utstillingen «Dronningens Ja» i Erkebispegården, Trondheim KPM

Offisiell markering av 500-årsjubileet for Reformasjonen, Trondheim HMK KPH KPM

NOVEMBER

2. NOVEMBER
Åpning av utstillingen «Texture» på Galerie MøllerWitt, Århus HMD

3. NOVEMBER
Statsråd KPH

Operagalla i DR Koncerthuset, København HMD

5. NOVEMBER
Forsvarets Minnedag 2017, Akershus festning KPH

6. NOVEMBER
Besøk til Kristiansand og Birkenes kommuner i forbindelse med flommen i oktober 2017 HMK

7. NOVEMBER
Mottakelse for mottakere av Kongens Fortjenst-medalje HMK HMD

7.-9. NOVEMBER
Offisiell reise til Etiopia KPH KPM

9. NOVEMBER
Lunsj for diplomater HMK HMD

Norske Idrettsleder-Veteraner og Norges Idrettsforbunds feiring av H.M. Kongens 80-årsdag, Ullevaal Stadion, Oslo HMK

10. NOVEMBER
Statsråd HMK KPH

Luftforsvarets offisielle mottaksseremoni for F-35 på Ørland flystasjon HMK

16.-17. NOVEMBER
Global Dignity, New York KPH

17. NOVEMBER
Statsråd HMK

Markering av 100-årsjubileet for den første foreningen for hørselshemmede i Norge, Oslo rådhus PML

20. NOVEMBER
Besøk til Den norske Helsingforskomité, Oslo KPH

Styremøte Åpent Slott HMD KPM

Åpning av «Varsku! Markens grøde 100 år» – jubileumsmarkering for Hamsuns nobelpris-roman, Oslo KPM

23. NOVEMBER
Mira-senterets Nasjonalkonferanse, Håndverkeren, Oslo HMD

Gjestebud med Kirkens Bymisjon i Tromsø KPH

Møte med en ungdomsgruppe på Bymisjons-huset i Tromsø KPH

24. NOVEMBER
Statsråd HMK KPH

26. NOVEMBER
Markering av 75-årsdagen for deportasjonen av de norske jødene, Universitetets aula, Oslo KPM

November: Kronprinsesse Mette-Marit var til stede på 75-årsmarkeringen for deportasjonen av de norske jødene i Universitetets aula.

November: Kronprinsesse Mette-Marit var til stede på 75-årsmarkeringen for deportasjonen av de norske jødene i Universitetets aula.

	2017	Kongelig dagbok
27. NOVEMBER Konferanse om kvinners lederskap og de globale bærekraftsmålene, Oslo KPM		
28. NOVEMBER Utdeling av Dronning Sonjas skolepris til Firda vidaregåande skule, Gloppen HMD		
Besøk til Skoleskipet Gann, Oslo KPH		
29. NOVEMBER Seminaret «Kunnskapsrik og trygg i møte med minoritetsspråklige familier» på Ullevål sykehus, Oslo KPM		
Utdeling av prisen Årets Gasellebedrift 2017, Oslo KPH	Desember: Audiens på Slottet for vinneren av Nobels fredspris, Leder av ICAN, Beatrice Fihn.	
30. NOVEMBER Styremøte Kronprinsparets Fond KPH KPM		
Høytidelig audiens for Japans nye ambassadør HMK	9. DESEMBER Dissimilis Juleforestilling 2017, Bærum Kulturhus, Sandvika PA	Høytidelig audiens for Luxembourgs nye ambassadør HMK
Høytidelig audiens for Colombias nye ambassadør HMK	10. DESEMBER Redd Barnas Fredsprisfest, Nobels Fredssenter, Oslo KPM PIA PSM	Høytidelig audiens for Den islamske republikken Mauritanias nye ambassadør HMK
Høytidelig audiens for Bosnia-Hercegovinas nye ambassadør HMK	Audiens for mottakeren av årets Nobels Fredspris HMK HMD KPH KPM	Matkurs med fokus på overskuddsmat hos Kompass, Oslo KPH KPM
Høytidelig audiens for Jemens nye ambassadør HMK	Utdeling av Nobels Fredspris, Oslo rådhus HMK HMD KPH KPM	15. DESEMBER Statsråd HMK KPH
Middag for biskopene HMK HMD KPH	Bankett i anledning utdelingen av årets Nobels Fredspris, Grand Hotel HMK HMD KPH KPM	Lunsj for Regjeringen HMK HMD KPH KPM
1. DESEMBER Statsråd HMK KPH	17. DESEMBER Vigsling av ny biskop i Oslo bispedømme HMK	
3. DESEMBER NM-finale i fotball for menn, Ullevaal Stadion, Oslo HMK	19. DESEMBER Statsråd HMK KPH	
7. DESEMBER Lunsj for St. Olavs Ordens Råd HMK	Nobelkonserten, Telenor Arena, Fornebu KPH KPM PIA PSM	Oslo kommunes middag for spesielt inviterte, Rådhushallen KPM
8. DESEMBER Statsråd HMK KPH	12. DESEMBER Hans Majestet Kongens Gardes Kirkeparade i Oslo domkirke HMK KPH	22. DESEMBER Julebesøk til Hovseterhjemmet, Oslo HMD
Gaveoverrekkelse ved Asker kommune i anledning Kongeparets 80-årsdager HMK HMD	Førjulssamling med gjester tilknyttet Kirkens Bymisjon, Frelsesarmeen, Blåkors og =Oslo, Dronning Sonja KunstStall HMK HMD KPH KPM	24. DESEMBER Julelunsj med Fattighuset og Kirkens Bymisjons Natthjemmet, Oslo KPH KPM
Besøk til Medarbeiderne, Oslo KPH KPM	13. DESEMBER Besøk til Lørenskog sykehjem KPH KPM	Familiegudstjeneste Asker kirke KPH KPM PIA MBH PSM
	14. DESEMBER Høytidelig audiens for Den demokratiske republikken Kongos nye ambassadør HMK	25. DESEMBER Julegudstjeneste, Holmenkollen kapell, Oslo HMK HMD PML

KRONPRINSPARETS VIRKSOMHET

Kronprinsparet har et bredt sammensatt og variert program, med stor aktivitet både nasjonalt og internasjonalt. Programmet formes til en viss grad ut fra bestemte satsingsområder. Både Kronprinsen og Kronprinsessen er opptatt av å styrke ungdoms muligheter og arbeider aktivt med dette gjennom sitt engasjement i Kronprinsparets Fond. Kronprinsen arbeider med næringsliv og gründervirksomhet, utviklingsspørsmål, klima, hav, Forsvaret og friluftaktiviteter i Norge. Kronprinsessen har litteratur, globale helse spørsmål og klima – med spesielt fokus på hav – blant sine interesseområder.

Kronprinsparet gjør flere oppdrag for regjeringen i utlandet hvert år. Sentralt i disse besøkene er blant annet fremme av norsk næringsliv og kultur, samt utvikling av bilaterale relasjoner. Kronprinsen har de siste årene hatt et særlig fokus på innovasjon og entreprenørskap også i utlandet. I 2017 åpnet Kronprinsen for eksempel den norske paviljongen under utdanningsteknologimessen BETT i London. Han har siden 2004 vært goodwillambassadør for FNs utviklingsprogram, der FNs bærekraftsmål fremmes. I 2017 besøkte Kronprinsen Liberia i denne rollen. Kronprinsessen har tatt sitt store engasjement for lesing og litteratur ut i verden. I april ble hun utnevnt til ambassadør for norsk litteratur i utlandet – og vil arbeide med å promotere norsk litteratur internasjonalt fram mot bokmessen i Frankfurt i 2019, der Norge er hovedland. Kronprinsessen er også engasjert i arbeidet for å bedre kvinners helse og muligheter verden over. Gjennom initiativet Maverick Collective, som Kronprinsessen har vært med å etablere, og der kvinner investerer tid og penger i prosjekter, bidrar Kronprinsessen gjennom et stort internasjonalt felleskap til å nå FNs bærekraftsmål.

Kronprinsparet gjennomførte to bilaterale besøk i 2017. Det første gikk til Orknøyene i juni for å markere 900-årsjubileet til St. Magnus. Det andre gikk til Etiopia i november, der det gode forholdet mellom Norge og Etiopia ble befestet – blant annet med et større næringslivsprogram.

Kronprinsparet har gjennom fjorten år hatt tradisjon for å invitere til et årlig gjestebud på Skaugum. Flere hundre mennesker som

på ulike måter har utfordringer i livet har gjennom disse årene vært invitert til fellesskap og samtale hjemme hos Kronprinsparet. I 2017 inviterte Kronprinsparet for første gang til gjestebud utenfor sitt hjem. I samarbeid med Kirkens Bymisjon i Tromsø var nærmere hundre mennesker samlet til årets gjestebud i Bymisjonens egne lokaler. Kronprinsparet har også gjennom flere aktiviteter i 2017 videreført sitt arbeid for å se, samle og løfte fram mennesker med ulike erfaringer – eksempelvis ved åpningen av Blå Kors' Barnas stasjon i Oslo og Røde Kors nye tilbakeføringstiltak for mennesker som er ferdige med soning. I tillegg viderefører de bydelsbesøkene i Oslo – der Kronprinsparet møter mennesker der de bor. Høsten 2017 var det bydel Gamle Oslo som fikk besøk.

STØTTEAPPARAT FOR KRONPRINSPARET

Kronprinsen hadde fram til 2012 en egen stab som blant annet tilrettela for deres offisielle program. For å sikre en god ressursutnyttelse og vurdere Kongehusets prioriteringer samlet, ble Kronprinsparets sekretariat slått sammen med kabinettsekretariatet (som var Kongen og Dronningens sekretariat) til en ny avdeling som nå heter det kongelige sekretariat. Det kongelige sekretariat planlegger og tilrettelegger det offisielle programmet for hele Kongehuset og er nærmere omtalt i eget kapittel, side 9.

Etter omorganiseringen i 2012, yter Det kongelige hoff også tjenester for Kronprinsparet og deres familie innenfor de øvrige av Hoffets ansvarsområder. Dette omfatter blant annet husholds-

tjenester, forvaltningsmessige og driftstekniske tjenester knyttet til Skaugum hovedhus, sjåførtjeneste, barnepedagogtjenester, gartnertjenester, prosjektleidelse, regnskapsføring og juridisk rådgivning.

På Skaugum hovedgård, som er Kronprinsparets bosted, er det tilknyttet tolv årsverk fra Hoffet. Disse omfatter yrkesgrupper som kammertjeneste, kokk, driftsteknikere, hovmester, servering, personlig assistent og barnepedagoger. Den delen av staben som er knyttet til hushold yter tjenester til Kronprinsparet der de til enhver tid bor.

EIENDOMSFORHOLD

Helt siden Kongefamilien ervervet Skaugum i Asker på 1920-tallet, er den blitt brukt som Kronprinsparets residens. Eiendommen Skaugum består av et hovedhus som har flere funksjoner. Skaugum er privat bolig, men brukes også til representasjon i offisielle sammenhenger og som arbeidsplass for staben på Skaugum.

Som kompensasjon for at staten ikke stiller bolig til disposisjon for Kronprinsparet er det lagt inn midler i apanasjebevilgningen til drift, vedlikehold og utvikling av hovedhuset på Skaugum. Hovedhuset på Skaugum består, foruten selve bygningen, av garasje med tilhørende leiligheter, parken rundt bygget

og naturlig tilhørende veinett og parkeringsplasser for den aktivitet som er knyttet til hovedhuset. Apanasjen dekker kostnader til drift, vedlikehold og utvikling av Skaugum og varekostnader knyttet til forvaltning og drift. Av apanasjen til Kronprinsparet for 2017 på 9 543 000 kroner er 7 020 654 kroner benyttet til drift, vedlikehold og utvikling, inklusive renter og avdrag på rehabiliteringslån, og til hushold. 2 196 000 kroner er avsatt til Kronprinsparet privat. Dette dekker også innkjøp av offisielle antrekk.

Eiendommen omfatter også Skaugum gård, som er Kronprinsens enkeltpersonforetak for all drift knyttet til gårdseiendommer. Etter at dyrehold og melkeproduksjon ble avvirket i 2010, består inntektene til Skaugum gård i hovedsak av leieinntekter. Inntektene kommer fra utleie av tolv boenheter, lager og jordbruks- og beiteareal. For å skille mellom administrasjon av aktivitetene i Skaugum gård og Hoffets arbeid knyttet til Skaugum hovedhus, ble det etablert en avtale med utleiemegleren i november 2016 som ivaretar all forvaltning av utleieforholdene knyttet til alle boenhetene på Skaugum gård. Fra samme tidspunkt belastes 10 prosent av lønnskostnadene til sjef for Kronprinsparets private stab enkeltpersonforetaket, for forvaltningsoppgaver som utføres. Dersom Det kongelige hoff utfører andre tjenester for Skaugum gård, faktureres også dette enkeltpersonforetaket.

Kronprinsparet eier og disponerer også eiendommer som brukes til ferie og rekreasjon. Disse eiendommene omfatter Uvdal, som er eid og benyttes av Kronprinsparet. Kronprinsparet eier også Flatholmen ved Risør. Denne hytta leies ut som fritidseiendom. På Dvergsøya i Kristiansand leier Kronprinsparet en hytte av kommunen som benyttes til ferie, rekreasjon og enkelte offisielle arrangementer i sommerhalvåret.

ANDRE SÆRSKILTE FORHOLD

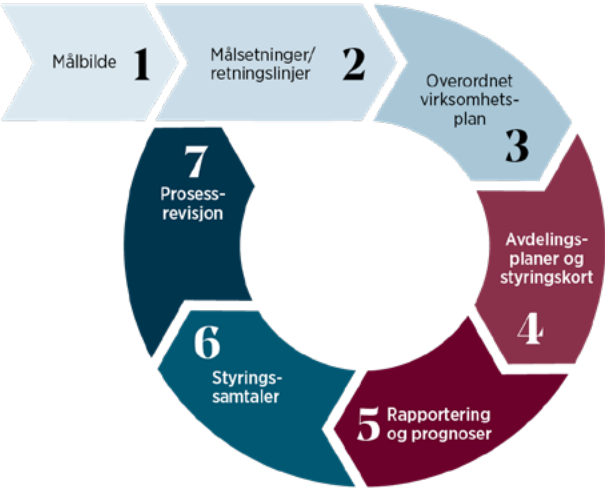
Ut fra en sikkerhetsmessig vurdering har politiet besluttet at Kronprinsparet bor på sperret adresse. Som en konsekvens av dette er opplysninger om Kronprinsparets eiendomsforhold ikke søkbare i offentlige registre. Det er likevel ønskelig å utvise åpenhet om disse forholdene så langt det er mulig.

Det er inngått en egen leieavtale mellom politiet og Kronprinsen på to private eiendommer.

Økonomi og forvaltning

Det kongelige hoff er Deres Majesteter Kongen og Dronningen, og Deres Kongelige Høyheter Kronprinsen og Kronprinsessens egen organisasjon til støtte både offisielt og privat. Hoffet skal som en del av dette arbeidet sørge for en rasjonell drift av organisasjonen og effektiv forvaltning av Stortingets bevilgninger til Det kongelige hoff (Civillisten) og til De kongelige (apanasjer).

I 2017 har Hoffet samlet og revidert sine styringsdokumenter. Dokumentene er nå samlet i et styringssystem som omfatter styringsprinsipper og styringsmodell (ledelsesdokumenter), beredskapsplaner, sikkerhetsprosedyrer og prosesser for å styre og kontrollere virksomheten. En del av dette er økonomi-styringsprinsippene og retningslinjer, rutiner og fullmakter for å styre og kontrollere økonomi og regnskap.

Det er et mål for oss at Hoffet skal være en åpen, moderne og effektiv organisasjon. Vi arbeider kontinuerlig for å leve opp til dette.

STYRINGSPRINSIPPER

Kongeparet og Kronprinsparet gir fullmakter til organisasjonen gjennom beslutninger som fattes i styringsmøter. Styringsmøtet er det øverste beslutningsorgan for Det kongelige hoff.

Det kongelige hoff har etablert en styringsmodell som skal sikre systematisk planlegging og oppfølging av virksomheten. Den omfatter planverk, møtestrukturer, retningslinjer og rutiner for å planlegge, styre og følge opp virksomheten. Styringsmodellen består av:

- > Målbilde, verdier og virksomhetsplan
- > Avdelingsplaner forankret i virksomhetsplanen med tilhørende prioriteringer og ansvarsfordeling

KONGENS VALGSPRÅK				
ALT FOR NORGE				
KONGEHUSETS KJERNEOPPGAVER				
Utføre konstitusjonelle oppgaver	Skape møter med mennesker som gjenspeiler landets mangfold	Styrke andres verdighet gjennom handlinger	Å være bærer av grunnleggende verdier som står over tid	Være en verdifull bidragsyter på den globale arena
KONGEHUSETS VERDIER				
Mot våge å gjøre det rette, selv om det har en pris	Raushet ha toleranse og respekt for ulike meninger, vise omsorg		Løfte sammen vi spiller hverandre gode og samarbeider for å nå mål	
GODT LEDERSKAP			GODT MEDARBEIDERSKAP	
➤ Vi er lojale mot de beslutninger som er fattet ➤ Vi er rollemodeller – vi opptre i tråd med våre verdier og prinsipper for medarbeiderskap og lederskap ➤ Vi er konsistente, beslutningsdyktige og viser omsorg			➤ Vi tør si vår mening på en konstruktiv måte ➤ Vi framsnakker kolleger og trekker hverandre fram ➤ Vi samarbeider aktivt på tvers med andre ut i fra en helhetsforståelse	

- > Årlige budsjetter som er delegert til avdelinger og seksjoner basert på ansvarsområde og fullmaktstruktur
- > Styringskort med målbare indikatorer
- > Rapporteringsrutiner, månedlig, kvartalsvis og årlig

Planprosess

Det kongelige hoff har en fireårig virksomhetsplan som revideres hvert år. Den årlige planprosessen starter med et møte med De kongelige der fokusområder og planer for neste år diskuteres. Deretter revideres virksomhetsplanen og det utarbeides årlig avdelingsplan for alle avdelingene. Avdelingsplanene inneholder hovedaktiviteter innenfor avdelingens ansvarsområder samt planer for medarbeiderutvikling, kompetanseplaner og miljøtiltak. Avdelingsplanene er sammen med planer for arrangementer og aktiviteter grunnlaget for det årlige budsjettet. Avdelingsplan og budsjett er utgangspunktet for avdelingsleders styringskort.

Budsjettprosessen resulterer i innspill til kontaktdepartementet og et internbudsjett som skal være gjenstand for løpende oppfølging av inntekter og kostnader. Utarbeidelse av innspill til revidert nasjonalbudsjett og nysaldering skjer etter behov.

Budsjettinnspillet til kontaktdepartementet og internbudsjettet legges fram for styringsmøtet for beslutning.

ØKONOMI

Kongehuset og Det kongelige hoff er ikke en del av statsforvaltningen og organisasjonen er ikke underlagt statlig instruksjonsmyndighet.

Økonomistyring og regnskapsføring følger Økonomireglement for Det kongelige hoff, vedtatt i statsråd 5. juli 2002.

Stortinget bevilger årlig midler til Kongehuset og Det kongelige hoff over statsbudsjettet. Det er regulert i Grunnlovens § 75 e. Bevilgningen skjer over to kapitler og poster:

- > **Apanasjen** til henholdsvis Kongen og Dronningen, Kronprinsen og Kronprinsessen skal dekke kostnader til livsopphold og kostnader til drift, vedlikehold og utvikling av de private eiendommene, unntatt lønnskostnader knyttet til løpende forvaltning og vaktmestertjenester som utføres av Hoffets ansatte. Apanasjen dekker også De kongeliges private utgifter inkludert innkjøp av offisielle antrekk. Det skal ikke rapporteres på bruk av apanasjen.
- > **Det kongelige hoff (Civillisten).** Alle Hoffets ansatte lønnes over denne bevilgningen. Posten dekker også drifts-midlene til Det kongelige hoff og skal dekke kostnader til forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av de statlige kongelige eiendommene. Bruken av disse midlene

rapporteres hvert år gjennom en offentlig årsrapport som avgis til Stortingets presidentskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Riksrevisjonen.

- › **Særskilte prosjekter ved Det kongelige hoff.** Bevilgninger over denne posten er øremerket til gjennomføring av investeringer/prosjekter som er av en slik størrelse at ordinær bevilgning ikke kan dekke dem. I 2017 er dette sikkerhetstiltak på de kongelige eiendommene som gjennomføres av Hoffet på oppdrag fra Justisdepartementet.

Stortingets årlige bevilgning til Kongehuset fastsettes med bakgrunn i regjeringens forslag til statsbudsjett som hvert år fremmes for Stortinget. I forkant av dette spiller Det kongelige hoff inn forslag til budsjett for det angjeldende budsjettår til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Budsjettforslaget blir således del av den ordinære prosessen for statsbudsjettet.

ØKONOMISTYRING

Det kongelige hoff ivaretar all forvaltning av Stortingets bevilgninger over programområde 00, kategori 00.10, kapitel 1 og 2, på vegne av De kongelige. Hovedprinsippene for denne forvaltningen er som følger:

- › Bevilgningene over post 50/51 til Det kongelige hoff regnskapsføres i egne regnskap med egne kontoplaner og bankkonti, og revideres av ekstern statsautorisert revisor. Bruken av midlene rapporteres hvert år gjennom en offentlig årsberetning.
- › De to apanasjene regnskapsføres i egne regnskap med egne kontoplaner og bankkonti og revideres av ekstern statsautorisert revisor. Over tid benyttes om lag halvparten av den samlede apanasjen til drift, vedlikehold og utvikling av de private eiendommene. I 2017 ble rundt 10 millioner kroner av samlet apanasjebevilgning på 20 millioner kroner, benyttet til drift, forvaltning og utviklingsformål.

Lønns- og personalkostnader for Det kongelige hoff føres i sin helhet i ett og samme regnskap, Den kongelige civilliste. Det er i tråd med forutsetningene for bevilgningene, og størrelsene på disse slik de ble fastsatt i 2001/2002.

Hoffsjefen har det øverste administrative ansvaret for økonomistyringen ved Det kongelige hoff, inkludert budsjett-disponeringsmyndighet og anvisningsmyndighet for samtlige midler som disponeres av Det kongelige hoff.

Hoffsjefen delegerer budsjett disponeringsmyndighet til avdelingslederne i årlige disponeringsbrev.

- Disponeringsbrevet inneholder:
- › Tildelt bevilgning til den enkelte avdeling
 - › Hva budsjett disponeringsmyndigheten innebærer av ansvar og myndighet, blant annet om eventuell adgang til skriftlig videredelegering
 - › Fullmakter som er gitt på personalområdet
 - › Eventuelle bindinger som er gitt på økonomi og personalområdet

Tildeling av eventuelle tilleggsmidler eller andre endringer i disponeringen i budsjettåret gjøres av Styringsmøtet.

Resultatoppfølging

Hoffet styrer og følger opp virksomheten basert på prinsippene om balansert målstyring. Avdelingene rapporterer kvartalsvis på alle mål i sine avdelingsplaner når det gjelder økonomi, syke-fravær, medarbeidertilfredshet, kompetanseutvikling og miljø. Rapporteringen skjer etter en fastsatt mal som omhandler alle områder og i styringskort for den enkelte avdelingsleder. Det gjennomføres styringssamtale mellom hoffsjef og den enkelte avdelingsleder kvartalsvis. I tillegg rapporteres det månedlig på økonomisk status i forhold til budsjett for den enkelte avdeling. Kvartalsrapporten for Hoffet presenteres for Styringsmøtet og eventuelle behov for endringer i internbudsjettet fremmes og besluttes her.

Risikostyring og internkontroll

Det vil fra 2018 gjennomføres årlige risikoanalyser, med evaluering og tiltak for å styre risikobildet. Styringsmøtet gjennomgår årlig risikostyring og internkontroll. Alle regn-skaper revideres årlig av ekstern revisor.

FORVALTNINGEN AV DE STATLIGE KONGELIGE EIENDOMMER

Slottet, Bygdø kongsgård, Oscarshall

Det kongelige hoff har ansvar for drift og innvendig vedlikehold av de statlige kongelige eiendommene med tilhørende parker. Dette finansieres over den offisielle bevilgningen. På Slottet foregår det nesten kontinuerlig rehabiliteringsprosesser av ulike rom, mens parkanlegg og stisystemer krever jevnlig ved-likehold året rundt. Dette finansieres over kap 01 post 50 Det kongelige hoff.

Stiftsgården i Trondheim og Gamlehaugen i Bergen

Statsbygg har ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og ut-vikling.

PRIVATE KONGELIGE EIENDOMMER

Hoffet følger prinsippet om at større/verdiøkende tiltak på pri-vate eiendommer ikke skal utføres av Hoffets ansatte. Utvikling og større/verdiøkende tiltak ved de private eiendommene fi-nansieres av private midler og utføres av eksterne aktører. Hof-fets arbeid begrenser seg til planlegging, innhenting av tilbud og oppfølging av prosjekter (forvaltning).

Løpende vaktmestertjenester gjøres av Hoffets ansatte slik bevilgningene forutsetter. Sikkerhetsloven krever at eksterne leverandører skal følges rundt på eiendommene. Derfor er det ofte mer effektivt å gjøre arbeidet selv enn å bruke tid på å finne ekstern tjenesteleverandør til å gjøre jobben og sam-tidig følge leverandøren rundt på eiendommen. Anslagsvis fem prosent av Hoffets ansattes arbeidstid medgår til forvaltnings-oppgaver og vaktmestertjenester på private eiendommer.

- › **Skaugum hovedhus:** Hovedhuset har flere funksjoner. Det tjener både som representasjonsbolig, privat bolig og arbeidsplass for staben på Skaugum. Som kompensasjon for at staten ikke stiller bolig til disposisjon for Kronprinsen er det lagt inn midler i apanasjebevilgningen til drift, vedlikehold og utvikling av hovedhuset på Skaugum. Det kongelige hoff utfører forvaltningsoppgaver og vakt-mestertjenester inkludert gartnertjenester.

- › **Skaugum gård** er Kronprinsens enkeltpersonforetak og inn-tektene kommer fra utleie av tolv boenheter, lager og jord-bruks- og beiteareal. Utleien av boenhetene administreres av ekstern eiendomsforvalter fra november 2016. Fra sam-me tidspunkt belastes ti prosent av lønnskostnadene til sjef for Kronprinsparets private stab enkeltpersonforetaket, for forvaltningsoppgaver som utføres. Dersom Det kongelige hoff utfører andre tjenester for Skaugum gård, faktureres også dette enkeltpersonforetaket.
- › **Kongelige privat eide fritidseiendommer** Kongsseteren/Prinsehytta/Mågerø/Uvdal – Det kongelige hoff utfører forvaltningsoppgaver og vaktmestertjenester, inkludert gartnertjenester.
- › **Kongelige privat leide fritidseiendommer** Dvergssøya/Jørstad – Det kongelige hoff gjør mindre drifts-oppgaver (åpne/stenge, enkle gartneroppgaver).

Flatholmen – Kronprinsparets private fritidseiendom leies ut – ekstern forvaltning av eiendommen utredes. Arbeid utført av Hoffet faktureres Kronprinsen privat.

Vi er opptatt av å
bygge en kultur
 hvor det er rom for
 å ta opp mulige
 kritikkverdige forhold
 og uenigheter på en
saklig og ryddig
 måte, for å sikre **godt**
arbeidsmiljø og
 gode beslutninger.

ÅPENT HOFF

Det kongelige hoff jobber kontinuerlig med å følge utviklingen i samfunnet. Prosjektet «Åpent Hoff» ble igangsatt i 2015 som et ledd i det løpende moderniseringsarbeidet. I prosjektet har vi blant annet gjennomgått Hoffets taushetserklæring og oppdatert og tydeliggjort interne varslingsrutiner. Prinsipper og rutiner knyttet til styring og økonomioppfølging er modernisert. Vi har også utarbeidet felles etiske retningslinjer og påbegynt arbeidet med en gavepolicy for Hoffets medarbeidere. Dette arbeidet kommer i tillegg til gavepolicyen for Kongefamilien som ble iverksatt i 2016. Den innebærer at gaver til Kongefamilien offentliggjøres hvert kvartal på kongehuset.no. Målet for alt arbeidet er at viktige retningslinjer for Hoffets styring og forvaltning skal være åpent tilgjengelig via Det kongelige hoffs nettside via Kongehusets nettside.

ETISKE RETNINGSLINJER

Medarbeidere ved Hoffet vil i mange sammenhenger opptre eller oppfattes som representanter for Hans Majestet Kongen som statsoverhode eller Kongehuset. Som arbeidsgiver er det viktig å sette ord på de forventninger som stilles til alle medarbeideres atferd. Dette ble gjort gjennom en bred intern prosess om etiske retningslinjer som ble påbegynt tidlig 2017. Alle avdelinger og seksjoner ble invitert til å delta, og til sammen ble det gjennomført ni workshops med deltakelse av nesten alle Hoffets medarbeidere. I tillegg ble det gjennomført egne samlinger med vernetjenesten og tillitsvalgte, samt med Hoffets ledergruppe. Målet med prosessen var både å kartlegge ulike etiske dilemma som vi møter i vår arbeidshverdag, og at prosessen i seg selv skulle bidra til økt bevissthet rundt disse problemstillingene.

Etiske retningslinjer for Det kongelige hoff ble ferdigstilt desember 2017, og trer i kraft fra og med 1. januar 2018. Retningslinjene gjelder for alle medarbeidere uavhengig av stilling og oppgaver.

TAUSHETSERKLÆRING

Hoffet er underlagt sikkerhetslovgivningen. I tillegg til opplysninger av sikkerhetsmessig karakter vil medarbeidere og eksterne som er engasjert ved Hoffet også kunne få tilgang til andre opplysninger av sensitiv karakter. I likhet med en rekke andre offentlige og private virksomheter benytter Hoffet en taushetserklæring som alle skriver under på når man starter et engasjement i organisasjonen.

Hoffet har i løpet av 2017 gjennomgått og oppdatert denne taushetserklæringen, med mål om at taushetserklæringen skal være i samsvar med gjeldende lovverk, samtidig som den ikke skal være mer inngripende enn nødvendig.

VARSLINGSRUTINER

Vi er opptatt av å bygge en kultur hvor det er rom for å ta opp mulige kritikkverdige forhold og uenigheter på en saklig og ryddig måte, for å sikre godt arbeidsmiljø og gode beslutninger.

I 2017 har Hoffet foretatt en gjennomgang og oppdatering av våre varslingsrutiner. Blant annet har det blitt etablert en ekstern og uavhengig varslingskanal som medarbeidere kan henvende seg til for veiledning og oppfølging i en potensiell varslings situasjon. Varsling har også vært tema i flere interne allmøter.

Hoffet har særskilte retningslinjer som gjelder mobbing og trakassering. Sammen med våre etiske retningslinjer og varslingsrutiner, uttrykker disse tydelig at vi har nulltoleranse for seksuell trakassering og andre former for krenkende atferd ved Det kongelige hoff.

ET TAKKNEMLIG KONGEPAR

«Det som mest av alt fyller meg på denne dagen, er takknemlighet. **TAKKNEMLIGHET** for et rikt og **MENINGSFYLT LIV** i et land jeg har fått følge gjennom en enorm utvikling.»

Dette sa Hans Majestet Kongen i talen han holdt sammen med Hennes Majestet Dronningen under festmiddagen i Operaen. Middagen var regjeringens gave til Kongeparet i anledning 80-årsdagene deres.

Takknemlighet var et gjennomgående tema i jubileumsmarkeringene. Takknemlighet fra folket – som blant annet viste seg i de flere tusen hilsenene Kongeparet mottok – og Kongeparets takknemlighet overfor sitt folk.

Første del av feiringen gikk for seg uten Kongefamiliens egen deltakelse. På Kongens fødselsdag 21. februar ble det lagt ut gratulasjonsprotokoll på Slottet, og folk sto i kø ute på Slottsplassen for å skrive en hilsen. Kongen selv markerte dagen på familieferie med sine nærmeste i varmere strøk.

KONGEPARETS FELLES FEIRING

Etter eget ønske hadde Kongeparet valgt å legge feiringen til mai, og da som en felles markering. Familie og øvrige representanter fra europeiske kongehus kom reisende for å feire jublantene.

Flere tusen mennesker hadde møtt fram da Kongefamilien med sine kongelige

gjester kom ut på Slottsbalkongen for å møte folket. På Slottsplassen var det et kulturelt program bestående av Gardemusikken, Oslo Soul Children og Bjarte Hjelmeland som holdt tale til Kongeparet. Medarbeidere ved Hoffet gikk rundt og delte ut kroneis til de frammøtte.

Fødselsdagene ble deretter markert med en gallamiddag på Slottet samme kveld. Dagen etter inviterte Kongeparet

sine gjester med på minicruise og lunsj om bord på Kongeskipet Norge. Om kvelden inviterte regjeringen til festmiddag med kulturelt program i Operaen. Statsministeren holdt tale, og Den Norske Opera og Balletts egne kunstneriske krefter bidro under arrangementet. Under middagen holdt også Kongeparet en felles tale om den lange reisen og de mange opplevelsene man kan se tilbake

på når man fyller 80 år. Kjolen Dronningen bar denne kvelden var helt spesiell: Ett av Dronningens egne grafiske trykk var overført til kjolestoffet – for så å bli bearbeidet, designet og sydd av Den Norske Opera og Balletts egne dyktige fagfolk.

MARKERING AV DRONNINGENS FØDSELSDAG

Dronningens fødselsdag 4. juli ble også helt spesiell. Slottsparken fikk en ny skulptur: Kirsten Kokkins bronse-skulptur av Turdronningen ble avduket av Dronningens barnebarn. Dette var en gave fra Den Norske Turistforening. I talen Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen holdt i forbindelse med avdukingen, sa han blant annet:

«For hun har vært overalt. Uansett hvor noen av oss andre tar turen, har hun vært der før oss. Jeg tror ikke det er mange som kjenner den norske fjellheimen like godt som henne.»

Samme dag ble Dronning Sonja Kunst-Stall offisielt åpnet. Dette var Kongens gave til Dronningen – og hun hadde visst om den allerede siden oktober 2016. Siden da hadde Dronningen selv fått være med i prosessen og aktivt påvirke

restaureringen av den gamle stallen, for å skape det stedet hun selv ønsket seg. Et imponerende restaureringsarbeid pågikk i månedene som fulgte, så KunstStallen kunne framstå i all sin prakt. Da den åpnet 4. juli, var det med en bred mønstring av norsk grafikk. 164 grafiske verk var Norske Grafikeres gave til Dronningen i anledning dagen.

Hoffets kokker arbeider ved provisoriske kjøkken satt opp i Store festsal under gallamiddagen på Slottet.

Om kvelden var det middag på Bygdø kongsgård for familie, venner og deler av det offisielle Norge.

Gjennom hele sommeren var det forestillinger og konserter på Oscarshall og i KunstStallen for publikum. Dette var norske kulturinstitusjoners gave til Kongeparet.

Bak alle disse arrangementene stod det et Hoff med bred kompetanse. Hvert enkelt fagområde er nødvendig for å gjennomføre, og for å skape en helhetlig opplevelse av et arrangement der alt glir som det skal: Servering og blomster, transport og programplanlegging, snekring og rengjøring, gjestelister og bordplassering, registrering av gaver og mottak av gjester. Alle bidrag er viktig for å skape gode opplevelser.

Takknemligheten blir stående. Som både Kongen og Dronningen understreket i sine taler under gallamiddagen på Slottet 9. mai:

«Hver dag er en gave vi ikke skal ta for gitt. Hver dag er en mulighet til å gjøre godt. Hver dag kan vi være der for våre kjære – og løfte dem som trenger å bli sett.»

Den **4. JULI 2017**, på sin egen **80-ÅRS DAG**, åpnet Hennes Majestet **DRONNINGEN** bursdagsgaven fra Hans Majestet Kong Harald. Da fant den **OFFISIELLE ÅPNINGEN** av Dronning Sonja KunstStall sted.

Dronning Sonja KunstStall

Den kongelige stall. Like gammel som Slottet selv, og med et stadig mer prekært behov for rehabilitering. Tilstandsrapporter viste at situasjonen for bygget var kritisk. Det var avdekket manglende brannsikring, dårlig ventilasjon, problemer med varme, vann og elektriske installasjoner, lekkasje og råteskader.

Den kongelige stall er et fantastisk bygg. Noe måtte gjøres. Det ble besluttet å rehabilitere. Men ikke bare det. Midt-stallen skulle få en helt ny funksjon, og for første gang i historien skulle også denne delen av Det kongelige slott åpnes for publikum.

BRUKSENDRING I GAVE

Beslutningen skulle bli Kongens gave til Dronningen til hennes 80-årsdag.

Som kronen på Dronningens livslange engasjement for kunsten, skulle deler

av Den kongelige stall omdannes til et galleri der publikum kan få oppleve kunst og kultur. «Du skal få skape det i din ånd, utvikle det til det galleriet du ønsker det skal bli», sa Kongen. «Kjære Sonja, dette er ditt: Dronning Sonja KunstStall – og den vil åpne på bursdagen din 4. juli.»

Datoen var 27. oktober 2016. Midt-stallen var blitt benyttet som lager siden 2. verdenskrig. Den var ryddet, men ellers urørt. Behovet for rehabilitering var stort – om bygningen skulle kunne brukes til noe som helst. Om nøyaktig 250 dager skulle den åpne dørene som kunstgalleri.

DEN KONGELIGE STALL

Stallen sto ferdig samtidig som Slottet i 1849, og hadde plass til 38 hester. Men det var først etter at Norge fikk sin egen kongefamilie med fast tilhold på Slottet i 1905 at det store behovet meldte seg. Den engelskfødte Dronning Maud var opptatt

TO DRONNINGER MØTES

Det selvstendige Norge har hatt to dronninger i moderne tid. Dronning Maud ga Den kongelige stall den utformingen den har i dag. Hun hadde sitt fristed blant hestene der, i galopp på hesteryggen eller i sin favorittvogn.

For Dronning Sonja er kunsten den samme kilden til rekreasjon, både i rollen som utøver og som tilskuer med trenet øye for andres verk.

I Dronning Sonja KunstStall kommer de to dronningene sammen: Dronning Sonjas pasjon for kunst og kultur i rammen av Dronning Mauds pietetsfullt restaurerte stall. Der hestene en gang sto i sine spiltau, kan publikum nå glede seg over kunst og historie.

Dronning Sonja og Prinsesse Märtha Louise i Selekkammeret som ble åpnet for publikum 13. oktober.

EN TIDSKAPSEL

Da hestene forlot stallen for siste gang ble lokalet brukt som lager gjennom 75 år. Men ett rom ble stående urørt. Døren ble låst og rommet «glemt». Det var Det kongelige selekkammer, rommet der alt av seletøy, sadler og tilbehør til hest og vogn ble oppbevart.

I dette rommet har tiden stått stille. Alt står som det gjorde da seletøyet ble hengt på plass for siste gang. Bak tykt glass, i vitrineskap fra gulv til tak henger utstyret sirlig sortert. Her finnes utstyr for paradevogner med rosetter, kroner og riksvåpen - og for private kjøretøy. Alt spesielt tilpasset den enkelte vogn og den enkelte hests størrelse og egen-skaper, for utstyret måtte sitte ordentlig. Slik ble sikkerheten ivaretatt for konge, kusk og hest.

Det ble ikke gjort endringer i dette rommet da stallen ble rehabilitert. Det står der intakt, slik det var da døren ble lukket.

Selekkammeret ble åpnet for publikum i anledning KunstStallens andre utstilling: «Den kongelige stall. Hestehold og ekvipasjer 1905-1940». Et lydspor forteller besøkende om det unike rommet. Stemmen tilhører Prinsesse Märtha Louise - hun som mer enn noen annen i Kongefamilien har videreført rytter-tradisjonen etter Dronning Maud.

av hestehold og en svært dyktig rytter. Under hennes ledelse ble stallen utvidet og bygget om mellom 1908 og 1911. Målet var en moderne og veldrevet stall som fungerte godt både for mennesker og dyr. Kvalitet og estetikk spilte også en viktig rolle. Forbildet var stallene ved Buckingham Palace, the Royal Mews.

Stallen hadde sin glanstid fra ombyggingen og fram til 2. verdenskrig. De siste hestene forlot stallen om høsten 1940, da okkupasjonsmakten tok bygningen i bruk som lager og kontor. Etter krigen hadde bilenes tidsalder kommet.

MIDTSTALLEN REHABILITERES

76 år senere startet arbeidet med å gjøre Midtstallen om til Dronning Sonja Kunst-Stall. Med 250 dager å gjøre det på, var det ingen tid å miste.

Det var kultur- og eiendomsavdelingen som ledet arbeidet fra Hoffets side,

i nært samarbeid med Statsbygg og Riksantikvaren, og i tett dialog med Dronningen som var personlig engasjert gjennom hele prosessen.

Et forskningsarbeid tok til. Stallen skulle ikke bli borte når lokalet ble kunstgalleri. Den skulle løftes fram og danne en spennende ramme om kommende utstillinger og kulturarrangement.

Det ble søkt i fotoarkiv, gamle tegninger og nedtegnelser. Fargeprøver fra tak og vegger, fra karmer, dører og alle overflater ble analysert på jakt etter riktige farger. Limfarge i himling og lin-oljemaling på alt treverk. Stallen skulle rehabiliteres så langt det var mulig, men til hvilket punkt i tid? Valget falt på 1911, året da Dronning Mauds store ombygging av Den kongelige stall var ferdig.

MED ØYE FOR DETALJER

Dyktige håndverkere, spesialister på sine

felt, var uvurderlige i arbeidet som fulgte de neste månedene.

For eksempel ble alle metalleder i hestenes krybber tatt forsiktig fra hverandre, renset, reparert og satt sammen igjen. Teknikker og materialer var de samme som da krybbene ble montert for første gang. Samtidig ble minnene om bruken tatt vare på: Spor av hover og merker etter hestetenner ble ikke fjernet, men nennsomt videreført.

Mange elementer fra den gamle stallen er å finne igjen i KunstStallen. Over spilttauene henger navneskiltene til de siste hestene som holdt til der. Kroker for seletøy og rester av den gamle smien er der fremdeles, og på gulvet er det stadig mulig å se sporene etter en malejobb for lenge siden.

I tårnet som en gang førte opp til et høyloft, er det gamle skinnesystemet på plass - selv om selve tårnrommet rommer en fotoinstallasjon om Dronning Maud. Og der hestenes møkkakjeller en gang lå, er det et toalett i dag...

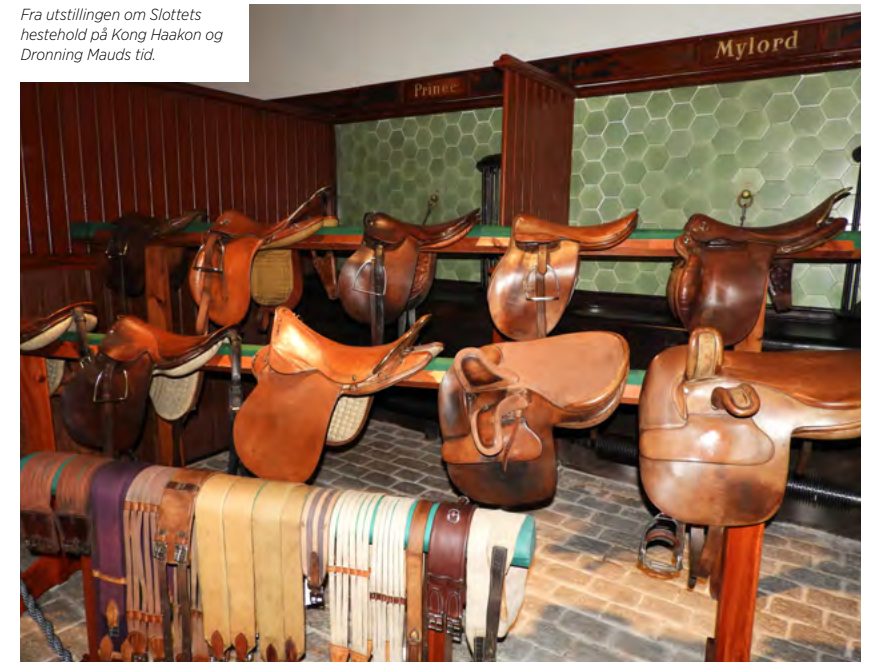
Veggene i spilttauene der hestene sto var flislagt - og det er de fremdeles. De grønne, sekskantede flisene er laget i England, og likner til forveksling flisene i stallanlegget ved Buckingham Palace. Alle flisene er originale. De som var blitt ødelagt gjennom mange års bruk, kunne erstattes - for på Slottets lagre fantes fliser som var blitt til overs i 1911.

Flisene skulle også bli viktige for Kunst-Stallens grafiske uttrykk: Den grønne flisen er Dronning Sonja KunstStalls logo.

NYE GREP

Dronningparken er stengt deler av året, og det var besluttet at det nye galleriet skulle ha publikumsinngang fra veien utenfor. Det var mange som fikk seg en støkk da håndverkerne slo seg gjennom stallveggen ut mot Parkveien den 23. mai. Men det som framsto som et radikalt inngrep var ikke noe nytt. Da Den kongelige stall sto ferdig i 1849 var det en

Fra utstillingen om Slottets hestehold på Kong Haakon og Dronning Mauds tid.

Etter 2. verdenskrig har Midtstallen blitt benyttet som lager.

dør nettopp her. Nå ble døren etablert på nytt som inngang for publikum, med et universelt utformet anlegg utenfor.

Inne gikk restaureringsarbeidet mot slutten, og gradvis tok arbeidet med å legge til rette for en helt ny bruk over. Arkitektkontoret Snøhetta la føringene for arbeidet med å innrede publikums-arealene og få på plass flyttbare utstillings-elementer. I samarbeid med Åpent slott, som skulle ha ansvaret for driften, ble det etablert publikumsmottak og museums-butikk. Med åtte dager igjen til åpnings-dagen startet arbeidet med å montere den aller første utstillingen.

- ENDELIG ER DAGEN KOMMET!

Så kom dagen, 4. juli, og Dronningen kunne foreta den offisielle åpningen av Dronning Sonja KunstStall.

Hun hadde deltatt på byggemøter, diskutert tegninger og snakket med fag-folkene. Som aktivt engasjert gjennom hele prosessen hadde Dronningen gledet seg og bekymret seg om hverandre etter som åpningsdagen nærmet seg.

– Jeg vil berømme alle involverte – hver og én især – for en imponerende innsats – slik at KunstStallen kunne realiseres, med offisiell åpning i dag på min store dag!

Jeg har jo sett arbeidene her. Et yrende liv hele veien. Og at dette skulle bli ferdig, trodde ikke jeg for en uke siden. Men her er vi, og det er helt fantastisk. Jeg er både glad, stolt og takknemlig – og ikke så lite spent og forventningsfull!

Dronningen avsluttet sin tale med et ønske om at mange skal få fine opp-levelser i KunstStallen.

– Jeg håper at vi med Dronning Sonja KunstStall skaper et sted som vil tiltrekke seg besøkende i alle aldre fra hele landet – og fra andre land. Jeg håper publikum vil støtte opp om denne generøse gaven! Og jeg for min del kan love at Kunst-Stallen skal bli flittig brukt!

Med dette har jeg den store glede å erklære Dronning Sonja KunstStall for åpnet!

DRONNING MAUDS FOTOALBUM

Dronning Maud var en ivrig fotograf. Hun etterlot seg 20 000 fotografier og 44 album satt sammen av hennes egne og andres bilder. Samlingen utgjør en unik dokumentasjon av den kongelige familiehistorien.

Som et sentralt element i KunstStallen ble det etablert en fotoinstallasjon med glimt fra Dronning Mauds visuelle univers: kroning og galla, vintersport og ridning. Hvert «kapittel» i Dronningens liv innledes med et av hennes ikoniske antrekk.

Installasjonen var en del av regjeringens gave til Kongeparet i anledning deres 80-årsdager, og ble utarbeidet av Nasjonalmuseet i samarbeid med Tellart og De kongelige samlinger.

Statsminister Erna Solberg overrakte gaven på åpningsdagen, og kunne med det ønske Dronning Maud tilbake til stallen hun var så glad i og satte slikt sterkt preg på.

Kongelige ordener og medaljer

Den Kongelige Norske St. Olavs Orden

Den Kongelige Norske St. Olavs orden ble innstiftet av Kong Oscar I i 1847 og tildeles som «belønning for utmerkede for-tjenester for Norge og menneskeheten». H.M. Kongen er ordenens stormester og de nåværende statuttene ble fastsatt 19. juni 2015.

Med unntak av kongelige og statsoverhoder, tildeles St. Olavs Orden i dag kun til nordmenn.

H.M. Kongen oppnevner, etter innstilling fra hoffsjefen, et ordensråd. Ordensrådet gir, i henhold til statuttene, H.M. Kongen råd om tildeling av St. Olavs Orden.

I 2017 har ordensrådet bestått av Eva Hildrum (kansler), hoff-sjef Gry Mølleskog (skattmester), Jorun Bøe, Anne Husebekk, Gunnar Bovim og Tore Ulstein.

Det har i 2017 vært avholdt to møter i Ordensrådet.

Ordenskanselliet ledes av kansellisjef Mette Tverli. Kanselli-sjefen assisteres av ordenssekretær Sven Gj. Gjeruldsen.

TILDELINGER I 2017

STORKORS

Islands president H.E. Guðni Th. Jóhannesson

KOMMANDØR

Hardingfelespelar Knut Hamre, Granvin

Skuespiller Anne Marit Jacobsen, Oslo

Dr. philos Magne Malmanger, Oslo

Professor Stein A. Evensen, Oslo

Professor dr. med Stener Kvinnsland, Bergen

Rettspsykiater Randi Rosenqvist, Oslo

Korpedagog Per Oddvar Hildre, Ålesund

Professor emerita Anne-Lise Børresen-Dale, Oslo

Spesialrådgiver Ellen Norup Jøldal, Hvalstad

RIDDER 1. KLASSE

Selvstendig næringsdrivende Brian David Bjordal, Haugesund

Musiker og komponist Iver Kleive, Blommenholm

Sceneinstruktør Arnulf Haga, Verdal

Redaktør Stein Gauslaa, Arendal

Administrerende direktør Ole Johan Sandvand, Vikersund

Professor em Kari Eidsvåg Wærness, Bergen

Bente Erichsen, Oslo

Musiker, oversetter og dramatiker Ragnar Olsen, Tromsø

Psykolog Per Isdal, Stavanger

Professor emerita Inger Helene Vandvik, Slependen

Erling Lae, Oslo

RIDDER

Styreleder Tore Ulstein, Ulsteinvik

Den Kongelige Norske Fortjenstorden

Den Kongelige Norske Fortjenstorden ble opprettet ved Kgl. resolusjon 14. juni 1985. Ordenens statutter ble samme dag fastlagt av Kong Olav V.

Ordenen kan tildeles utenlandske borgere og norske borgere i utlandet som belønning for særlig fortjenstfullt virke for norske interesser og for menneskeheten. Ordenen kan også tildeles for embetsfortjenester til bl.a. diplomatiske tjenestemenn og til Norges honorære konsuler. H.M. Kongen er Ordenens Stormester. Statuttene ble revidert 19. juni 2015.

Ordensrådet vurderer forslag om dekorering under Fortjenst-ordenen, og avgir sine råd til Ordenens Stormester. Ordens-

rådet ledes av H.M. Kongens hoffsjef, Gry Mølleskog, og rådet har for øvrig bestått av rådsmedlem, Merete F. Brattested protokollsjef, Det kgl. utenriksdepartement og rådsmedlem Mette Tverli, kansellisjef for Den Kgl. Norske St. Olavs Orden.

Det er ordenens kanselli som mottar og forbereder saker som framlegges for ordensrådet. Kanselliet består av kansellisjef Sigvald T. Hauge og ordenssekretær Lars Løberg. Kanselliets kontorer er lokalisert i Utenriksdepartementet.

Det har i 2017 vært avholdt to møter i ordensrådet.

TILDELINGER I 2017

STORKORS

Boon-Long, Jukr, Thailands ambassadør	Sandoval Bernal, Alvaro, Colombias ambassadør
Campuzano Piña, Luis Javier, Mexicos ambassadør	ten Tusscher, Bea, Nederlands ambassadør
Cruz Sánchez, José Miguel, Chiles ambassadør	Þórðarson, Guðlaugur Þór, Islands utenriksminister
Ingólfsson, Hermann, Islands ambassadør	Thorsson, Örnólfur, Kabinettsjef, Island
Jóhannesson, Stefán Haukur, Islands utenriksråd	Wunderbaldinger, Thomas, Østerrikes ambassadør
Kunikata, Toshio, Japans ambassadør	
Nunes dos Santos, Maria Clara, Portugals ambassadør	
Reid, Eliza, Island	

KOMMANDØR MED STJERNE

Sigurjónsson, Árni, Direktør, Island	Jóhannesson, Magnús, Direktør, Island
McGovern, James J., Oberst, USAs luftattaché	
Ásbergsson, Jón, Direktør, Island	Nordal, Guðrún, Direktør, Island
Brattskar, Hans, Norges ambassadør til FN/Genève	Sigurðardóttir, Elín Rósa, Ambassaderåd, Island
Eikeland, Else Berit, Norges ambassadør til Irland	Stock, Peter, Prosjektleder, Tyskland
Eyoun, Maurice Bertrand Kouoh, Honorær generalkonsul i Yaoundé, Kamerun	Þórhallsdóttir, Ragna, Avdelingssjef, Island
Guðmundsson, Halldór, Prosjektleder, Island	Tinnes, Tone, Norges ambassadør til Myanmar
Hauge, Sigvald T. , Avdelingsdirektør, kansellisjef FtjO	Vibe, Johan, Norges ambassadør til Colombia

RIDDER 1. KLASSE

Bakketeig, Hans Bjørn, Optiker, Os	Mollestad, Ingrid, Norges ambassadør til Cuba
Birgisson, Bergsveinn, Forfatter, Island	Mueller, Jeffrey Guy, Tidligere leder av norsk-amerikansk handelskammer, Minnesota, USA
Bleken, Sidsel, Norges ambassadør til Bangladesh	Nøddeboe, Per, Honorær konsul i Mbabane, Swaziland
Capone, Carlo, Honorær konsul i Bari, Italia	Oerter, Wiland, Oberstløytnant, Tysklands forsvarsattaché
Dale, Anne Lene, Norges ambassadør til Mosambik	Ovind, Anne Kari Hansen, Norges ambassadør til Canada
Einarsson, Borgar Þór, Politisk rådgiver, Island	Palchoudhuri, Nayantara, Honorær konsul i Kolkata, India
Erdal, Anders, Norges ambassadør til Portugal	Rusten, Guri, Norges ambassadør til Bosnia-Hercegovina
Green, Stuart Alexander, Kommandørkaptein, USAs assisterende marineattaché	Saeed, Abdulla, Honorær konsul i Malé, Maldivene
Guðmundsdóttir, Salóme, Direktør, Island	Schmidt-Henkel, Hinrich, Oversetter, Tyskland
Helgadóttir, Ragnhildur, Professor, Island	Sjaastad, Per Strand, Norges ambassadør til Kosovo
Hergeirsson, Þórir, Håndballtrener, Island	Skåre, Mari, Norges ambassadør til Afghanistan
Holm, Gunnar Andreas, Norges ambassadør til Sør-Sudan	Sørby, Martin, Norges ambassadør til Nederland
Horpestad, Ole Terje, Norges ambassadør til Ukraina	Stewart, Alexandra, Honorær konsul i Manchester, Storbritannia
Jónsdóttir, Kari, Handelskonsulent, Island	Stirø, Beate, Norges ambassadør til Chile
Kvaran, Gunnar, Direktør, Island	Tanguy, Oliveau, Kommandørkaptein, Frankrikes forsvarsattaché
Lennert, Kristian Frederik, Honorær generalkonsul, Grønland	Taylor, Timothy, Honorær konsul i Port Louis, Mauritius
Løberg, Lars, Ordenssekretær FtjO	
Luvsanvandan, Sarangerel, Honorær konsul i Ulaanbaatar, Mongolia	

RIDDER

Vaagland, Per Ivar, Tidligere leder av Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde	Isola, John, Honorær visekonsul i Gibraltar, Storbritannia
Wagner, Edward A.G., Forretningsdrivende, Canada	Murphy, Elizabeth Diana, Honorær visekonsul, Liverpool, Storbritannia

HANS MAJESTET KONGENS MEDALJERÅD

Medaljerådet er H.M. Kongens rådgivende organ i medaljesaker.

Medaljerådet har i 2017 bestått av hoffsjef Gry Mølleskog, kansellisjef Mette Tverli, ordenssekretær Sven Gj. Gjeruldsen, bibliotekar Elin Rognan og sjef for det kongelige sekretariat, Harald Solberg.

Medaljerådet har hatt tre møter i 2017.

St. Olavsmedaljen

St. Olavsmedaljen ble innstiftet av Kong Haakon VII i 1939 «til belønning av fortjenster ved utbredelse av kjennskap til Norge og fremme av forbindelsen mellom det utflyttede Norge og hjemlandet».

St. Olavsmedaljen kan tildeles nordmenn og utlendinger.

Medaljen utdeles i sølv med krone.

TILDELINGER I 2017

Lærer Lee Grippen, Minnesota, USA	Bygningsingeniør Steinar Hansen, Anchorage, USA
Lærer Douglas Warne, Seattle, USA	President i Sons of Norway Marit Kristiansen, Anchorage, USA
Havnesjef Glorianne Wollen, Petersburg, USA	Advokat Gerald L. Seck, Minneapolis, USA
Samfunnsarbeider og treskjærer Richard Enstad, Minnesota, USA	

Kongens Fortjenstmedalje

Kongens Fortjenstmedalje ble innstiftet av Kong Haakon VII i 1908.

Kongens Fortjenstmedalje utdeles til belønning for pionerinnsats eller annen innsats av særlig samfunnsgavnlig natur, særlig fortjenstfull ulønnet innsats over lengre tid i samfunnslivet eller særlig fortjenstfullt arbeid gjennom lang tid der innsatsen har ligget betydelig over det normale i kombinasjon med aktivt samfunnsengasjement. Medaljen kan også tildeles for en livsinnsats som kan stå som eksempel for andre.

TILDELINGER I 2017

Andreassen, Bjørge Hokksund	Fiske, Nils Frei	Jensen, Ninny Petrine Bodø	Skaane, Per Oslo
Anundsen, Ragnar Grønstein Porsgrunn	Fiskvik, Magnus Skatval	Johansen, Øyvind Helgeroa	Skåden, Asbjørge Hermine Eriksen Evenskjær
Apalset, Trygve Sandane	Fottland, Inge Trondheim	Krohg, Anne Margrete Sirma	Slagsvold, Jon Erik His
Austegard, Gudrun Åseral	Galåen, Ingulf Røros	Langberg, Marius Tangen	Sørtømme, Oddvar Nicolai Trondheim
Bientie, Bierna Snåsa	Glomset, Karsten Ålesund	Liane, Rigmor Venemyr Frolands verk	Tunheim, Arne Birger Godøy
Bjerkem, Berit Eldbjørge Steinkjær	Grøndahl, Gunnar Oslo	Lyngar, Einar Moelv	Tønneberg, Eli Oslo
Bjør, Ole-Herman Heggedal	Grønnern, Svein Sunde Oslo	Meyer, Turid Iren Almvik Fredrikstad	Ullerlien, Helene Skarnes
Bjørlo, Ragnhild Nordfjordeid	Gylseth, Aasmund Leines	Minde, Åse Oslo	Vik, Torstein Trondheim
Bjørneng, Bjørn Lindblom Dokka	Hansen, Pauline Spjelkavik Ballangen	Nordberg, Nils Eivind Lørenskog	Werrum, Turid Tranby
Bratås, Bjarne Kongsberg	Hauge, Svanhild Vestre Vatne	Nymark, Per Harald Trondheim	Øren, Arvid Gulleik Øvre Årdal
Bø, Eilert Volda	Holm, Kåre Normann Saksvik	Nymark, Vigdis Ellinore Trondheim	Øye, Reidar Ørsta
Eidsvåg, Inge Lillehammer	Holmgren, Odd Honningsvåg	Nystuen, Liv Helen Gaupne	Aaby, Halvor Ringebu
Eilertsen, Åsmund Godøy	Høisveen, Eva Olsen Brumunddal	Nærland, Tore Bryne	
Eriksen, Per Jarle Levanger	Iversen, Wenche Irene Norset Asker	Rypestøl, Arne Mandal	
Finvik, Roald Helge Hamarøy	Jacobsen, Tor Mo i Rana	Skaala, Kaare Rosendal	

H. M. Kongens Erindringsmedalje

H.M. Kongens Erindringsmedalje ble innstiftet i 1906 av Kong Haakon VII som belønning til personell som har vist særlig fortjenstfullt virke i H.M. Kongens tjeneste.

Medaljen kan også tildeles utlendinger i forbindelse med statsbesøk og H.M. Kongens reiser i utlandet og personer tjenestegjørende ved Norges utenriksstasjoner, som har gjort en særskilt innsats som bør påskjønnnes. Sakene for tildeling av medaljen til utlendinger og personer tjenestegjørende ved Norges utenriksstasjoner behandles og innstilles fra Ordensrådet for Den Kongelige Norske Fortjenstorden.

TILDELINGER I 2017

GULL

- Anja Torvund
- Elin Synnøve Rønning
- Tone Beate Grøtan
- Inger Helene Bendigtsen
- Ragnar Halkjelsvik

SØLV

Anne Gamme Nouri	Geir Leknes	Lauga Óskarsdóttir, Island
Anne Grefsrud	Rolf Ljøner Ringdahl	Hjörleifur Valsson, Island
Hilde-Gunn Aaslund Brandt	Harald Peder Setså	Ágústa Eva Erlendsdóttir, Island
Jan Haug	Helga Einarsdóttir	Ásta Soffía Þorgeirsdóttir, Island
Thomas Kristiansen	Ingimar Ingimarsson, Island	Snorri Heimisson, Island
Per Ivar Gården	Heiðbrá Ólafsdóttir, Island	Anna Hugadóttir, Island
Terje Heimdal	Katrín Einarsdóttir, Island	Hörður Sverrisson, Island
Halvard Atle Aasen	Sigríður Þormóðsdóttir, Island	
Ken-Inge Risan		
Esben Evensen		

Kongelige fond og stiftelser

Tradisjonen med kongelige fond og stiftelser til allmennyttige formål har siden Kong Haakon og Dronning Mauds tid vært en viktig del av De kongeliges offisielle virke. Fondene har tradisjonelt vært opprettet i forbindelse med spesielle merkedager i Kongefamilien. Gaver fra det offisielle Norge ved kongelige jubileer blir ofte gitt som bidrag til fondene og deres formål i stedet for personlige gaver til De kongelige. Det er i dag fem kongelige fond og stiftelser som arbeider for ulike allmennyttige formål. Fondene avgir egne regnskap og er registrert i Stiftelsestilsynet og Brønnøysund-registrene. Alle fondene har investeringsinstrukser vedtatt av styret, instruksene inneholder krav om etisk forvaltning. Kronprinsparets Fond har plassert kapitalen i KLP. Formuesforvaltning forvalter kapitalen i Kronprinsesse Märthas Minnefond, Prinsesse Märtha Louises Fond og H.M. Dronning Sonjas Kunstnerstipend.

KRONPRINSESSE MÄRTHAS MINNEFOND

Kronprinsesse Märthas Minnefond gir økonomisk støtte til sosiale og humanitære tiltak i organisasjoner og foreninger. Fondet ble opprettet 1. april 1929. Etter Kronprinsessens død ble det besluttet å videreføre arbeidet som minnefond. Gjeldende statutter ble fastsatt av Hans Majestet Kongen 8. mars 2007.

Arbeidet med fondet er en del av Prinsesse Astrid, fru Ferners offisielle oppgaver på vegne av Kongehuset, og Det kongelige hoff bistår med administrasjon og forretningsførsel. Hoffets oppgaver er beskrevet i fondets statutter.

Fondets styre ledes av Prinsesse Astrid, fru Ferner. Øvrige styremedlemmer er Gry Mølleskog, Sigurd Osberg, Ingelin Killengreen og Egil Vindorum. Daglig leder er Mette Tverli. I 2017 avholdt styret sitt årsmøte 27. mars. Av totalt 306 søknader ble 191 mottakere tildelt til sammen 975 000 kroner. Fondets kapital 31.12.2017 var om lag 27 millioner kroner.

PRINSESSE MÄRTHA LOUISES FOND

Prinsesse Märtha Louises Fond støtter tiltak til hjelp og glede for barn med funksjonshemming. Fondet prioriterer tiltak som kommer barna direkte til gode, og legger vekt på at bidraget skal gå til aktiviteter for barna. Fondet ble opprettet 15. september 1972. Gjeldende statutter ble fastsatt av Hennes Majestet Dronningen 2. mai 2007.

Prinsesse Märtha Louises offisielle virke er i hovedsak knyttet til arbeid for mennesker med funksjonshemming. Oppgaver i tilknytning til fondet er en naturlig del av dette, og Hoffet bistår med administrasjon og forretningsførsel. Hoffets oppgaver er beskrevet i fondets statutter.

Fondets styre ledes av Prinsesse Märtha Louise. Øvrige styremedlemmer er Kristine Ryssdal, Karin Liabø og Ole Jacob Sunde. Fondets rådgivende komite består av Anders Smith og Hanne Ramstad Jensen (oppnevnt av Helse- og omsorgsdepartementet i henhold til statuttene) samt Nils Erik Ness (oppnevnt av styret i henhold til statuttene). Daglig leder

Styret i Kronprinsesse Märthas Minnefond.

Kronprinsparet ved besøk til Glemmen videregående skole i Fredrikstad.

er Mette Tverli. Styret avholdt i 2017 sitt årsmøte 23. mai og fordelingsmøte 18. september. Fondet mottok 82 søknader i 2017, hvorav 54 mottakere ble tildelt til sammen 500 000 kroner. Fondets kapital 31.12.2017 var om lag 15 millioner kroner.

KRONPRINSPARETS FOND

Kronprinsparets Fond ble opprettet av Deres Kongelige Høyheter Kronprins Haakon og Kronprinsesse Mette-Marit i forbindelse med bryllupet 25. august 2001.

Fondets visjon er å styrke fellesskapet for unge mennesker, slik at alle føler tilhørighet og kan delta.

Kronprinsparet ønsker å sette søkelys på ungdomstiden og fange opp dem som står i fare for å falle utenfor. Gjennom Fondet ønsker Kronprinsparet å bidra til å arbeide for ungdommers utfordringer og muligheter og å løfte fram prosjekter som gir ungdom muligheter til å skape seg et godt liv. Fondet arbeider i tett samarbeid med sosiale entreprenører på ulike arenaer for mestring og deltakelse, der ungdom gis mulighet til å utvikle egne evner og delta i fellesskapet.

Fondet har i 2017 støttet og samarbeidet med fire utvalgte prosjekter, som hver gir ungdom arenaer for mestring, tilhørighet og fellesskap. Fondets sekretariat arbeider tett med prosjektene i det daglige og Fondets næringslivspartnere

bidrar med verdifull kompetanse og rådgivning til prosjektene etter behov. De fire prosjektene har vært UngInvest AIB, VIBRO, Trivselsleder og Lærervikaren.

Næringslivspartnere i 2017 var Egmont Fondene, DNB, DNV GL, Skanska, Selvaag, MyCall, Stormberg, Berg-Hansen. Fondets probonopartnere har vært Wiersholm, McKinsey & Company, TRY og Apeland.

Det kongelige hoff bistår fondet med forretningsførsel.

I Fondets styre satt fram til august Kronprinsen og Kronprinsessen, styreleder Eivind Reiten, Mina Adampour, Marianne Odfjell, Olav H. Selvaag, Odd Christopher Hansen, Anne Bergh og Ole Edvard Wold-Reitan. Nytt styre tiltrådte august 2017 med følgende medlemmer: Kronprinsen og Kronprinsessen, styreleder Odd Christopher Hansen, Johannes Heggland, Camilla Stoltenberg, Susanne Munch Thore, Mawra Mahmood og Ole Edvard Wold-Reitan (midlertidig fratrått fra november).

Sekretariatet holder til i stallbygget på Madserud Gård og hadde i 2017 2,4 årsverk. Daglig leder er Irene Løken Lystrup.

Fondets kapital 31.12.2017 var om lag 24 millioner kroner.

SIKT

SIKT er et ikke-politisk møtested der unge ledere og talenter i alderen 20 til 40 år kommer sammen for å tenke høyt, lære, utveksle ideer og inspirere hverandre. Målet er å være en relevant og spennende arena for nytenking og fordomsfri diskusjon. Konferansen er initiert av Kronprins Haakon.

Om lag 180 engasjerte mennesker fra hele landet – fra offentlig og privat sektor, fra organisasjonsliv og idrett, børsnoterte selskaper og kulturinstitusjoner - bidrar til ulike perspektiv, gode diskusjoner og spennende ideer knyttet til felles utfordringer.

Tidligere års temaer har vært framtidens Norge, nyskaping, ledelse og drivkraft. Vertskapsbyene har vært Trondheim, Tromsø, Bergen og Ålesund.

SIKT 2017 ble gjennomført i Kristiansand 23. og 24. oktober, og hadde samspill som tema. Sammen med Universitetet i Agder, Næringsforeningen i Kristiansandsregionen og andre samarbeidspartnere ble temaet belyst fra ulike perspektiver.

Kronprins Haakon engasjerer seg for ungdom i Norge og for næringsliv, innovasjon og entreprenørskap. SIKT er et resultat av Kronprinsens ønske om å utvide dette engasjementet og inngår i hans offisielle virke. Hoffet bistår derfor med administrasjon og i organiseringen av konferansen, og er i henhold til vedtektene forretningsfører for stiftelsen.

I stiftelsens styre sitter Kronprins Haakon, som er styreleder, Gry Mølleskog og Adam Saga Ik Dahl. Daglig leder er Tone Rinden Rygh.

Stiftelsens kapital 31.12.2017 var om lag 300 000 kroner.

H.M. DRONNING SONJAS KUNSTNERSTIPEND
THE QUEEN SONJA PRINT AWARD

H.M. Dronning Sonjas Kunstnerstipend – Queen Sonja Print Award (QSPA) - ble stiftet 14. januar 2011. Formålet med stiftelsen er å skape interesse for – og inspirere til utvikling av grafisk kunst. QSPA mener at kunst og kultur er en helt sentral del for utviklingen av mennesker og samfunn, og ønsker å gjøre kunst til en viktig og naturlig del av folks liv.

Hvert annet år deler stiftelsen ut The Queen Sonja Print Award som er en internasjonal grafikkpris på 400 000 kroner. Den er så langt man kjenner til verdens største pris innen grafisk kunst. Stiftelsen deler også ut Kjell Nupen Memorial Grant som går til en ung, skandinavisk kunstner. Mottakerne får tilbud om

arbeidsopphold ved grafiske verksteder og utstillinger, både i samarbeid med andre kunstnere knyttet til QSPA og alene. Ønsket er å skape utvikling, aktivitet og engasjement.

I 2017 ble Kjell Nupen Memorial Grant tildelt den norske kunstneren Julie Ebbing.

Dronning Sonja og Magne Furuholmens fellesprosjekt «Texture» har i 2017 vært vist i Bodø Kunstforening, Gulden Kunstverk og i Galleri MøllerWitt i Århus, Danmark. Alle inntektene fra dette prosjektet tilfaller QSPA.

QSPA er også samarbeidspartner med Artica Svalbard som åpnet 30. mars i Longyearbyen. QSPA har stilt en trykkpresse til disposisjon for Artica og bruker sin kompetanse og sitt kontaktnett til å nominere kunstnere til Articas residensprogram. Tiina Kivinen var den første kunstneren som ble nominert av QSPA.

I 2017 har det også vært avholdt medlemsarrangementer på Henie Onstad Kunstsenter, hos Norske Grafikere og i Dronning Sonja KunstStall.

Dronningen har støttet opp om kunst og kultur gjennom flere tiår, og hennes innsats i QSPA inngår i hennes offisielle virke. Det kongelige hoff bistår derfor stiftelsen med forretningsførsel og administrasjon. QSPA betaler for deltids prosjektledelse til Hoffet og for øvrig legger styremedlemmene ned betydelig innsats uten godtgjørelse.

Styret ledes av Dronningen. Øvrige styremedlemmer er Ørnulf Opdahl, Ole Larsen, Gry Mølleskog, Cecilie Malm Brundtland, Magne Furuholmen og Erlend Høyersten. Daglig leder er Mette Tverli. Det har i løpet av 2017 blitt avholdt årsmøte og tre styremøter.

Stiftelsens kaptial 31.12.2017 var om lag 29 millioner kroner.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Hoffsjefen har det øverste ansvaret for helse, miljø og sikkerhet ved Det kongelige hoff. Den enkelte leder er ansvarlig for rapportering og oppfølging i sin enhet. Arbeidet blir koordinert av en egen HMS-koordinator.

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) hadde tre ordinære møter i 2017. AMU har i 2017 tatt opp temaet seksuell trakassering spesielt og adressert det til hele organisasjonen. Hovedverneombudet deltar på møtene i AMU. I tillegg til hovedverneombud har Hoffet seks verneombud med ansvar for hvert sitt verneområde. De møtes jevnlig og er representert i ulike brukergrupper. Det systematiske HMS-arbeidet omfatter også årlige vernerunder.

HMS-koordinator leder samarbeidet med bedriftshelsetjenesten (BHT) om forebyggende tiltak og oppfølging av sykefravær. En representant for BHT deltar som rådgiver på møter i arbeidsmiljøutvalget.

I 2017 arrangerte vi et eget HMS-kurs og inviterte til bred deltakelse. Rundt 40 medarbeidere gjennomførte kurset og fikk en felles plattform og forståelse for HMS-arbeidet i organisasjonen vår. Vi arrangerte også førstehjelpskurs for grupper av ansatte.

Det kongelige hoff er tilsluttet avtalen om inkluderende arbeidsliv. Vi arbeider for at seniorer skal kunne stå lenger i arbeid og for å opprettholde et lavt sykefravær. I 2017 var sykefraværet på 4,23 prosent. Dette omfatter både egenmeldt og legemeldt fravær. Det har i 2017 ikke forekommet ulykker eller skader som kvalifiserer for rapportering til Arbeidstilsynet.

Hoffet tilbyr trening i arbeidstiden, trimrom og bedrifts-

medlemskap på treningssentre. I tillegg tilrettelegges det for fri i forbindelse med arrangement i regi av Slottets ski og skøyteklubb.

LIKESTILLING OG INKLUDERING

Kvinnene er i flertall ved Det kongelige hoff. Av de 153 medarbeiderne er 56 prosent kvinner. Ledergruppen består av to kvinner og fem menn, mens kvinneandelen på mellomledernivå er på 62 prosent. 16 prosent av de fast ansatte arbeider turnus. Av disse er 84 prosent menn.

I 2017 var det ti deltidsstillinger ved Det kongelige hoff. Syv var besatt av kvinner og tre av menn. Det ble ansatt ti nye medarbeidere: syv kvinner og tre menn.

Vi ønsker at Hoffet skal gjenspeile det etniske mangfoldet i Norge og arbeider for å øke bredden i organisasjonen. Derfor oppfordrer vi spesielt kandidater med minoritetsbakgrunn til å søke ledige stillinger.

Som IA-virksomhet legger vi til rette for medarbeidere med nedsatt funksjonsevne så langt det er mulig.

Det grønne slottet

Norge skal nå ambisiøse klimamål. Det kongelige hoff tar miljøarbeidet på stort alvor. Dette har materialisert seg i Det kongelige hoffs miljøstrategi, som ble utviklet og ferdigstilt i 2016.

Vår overordnede visjon er «Det grønne slottet».

Visjonen og vårt miljøarbeid har følgende målsetninger:

- Vi er gode naturforvaltere
- Vi skal ikke forurense
- Vi sparer strøm
- Vi er klimasmarte
- Vi skal ikke kaste
- Vi viser vårt miljøengasjement

I 2017 ble miljøarbeidet ved Hoffet intensivert for å implementere strategien.

MILJØRAPPORTERING

Målsetningene er knyttet til seks hovedområder for vårt miljøarbeid som er tilpasset vår virksomhet og vårt potensial for miljøgevinster; biomangfold, kjemikalier, energieffektivisering, klimagassutslipp, ressursutnyttelse og kommunikasjon.

Et av tiltakene i Hoffets miljøstrategi vedtatt 2016, var å utvikle en ny mal for rapportering av miljøarbeidet internt. Seksjoner, staber og avdelinger rapporterer kvartalsvis på miljøtiltak – både løpende og nye – og alle jobber kontinuerlig med å finne nye miljøvennlige tiltak.

Ureist kål, strømproduserende heis, plantevern uten kjemikalier og restemat i kantinen, er eksempler på miljøtiltak fra 2017. Andre større tiltak er utskifting av kjøretøy til mer miljøvennlige alternativer, og et prøveprosjekt for solcellepaneler på taket av Slottet. Vårt strømforbruk er 139,52 kWh pr kvadratmeter, det vil si at vi ligger under gjennomsnittet for Statbygg sine eienommer.

HOFFETS MILJØGRUPPE

Hoffets miljøgruppe, ledet av Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit, er ansvarlig for å involvere organisasjonen i miljøarbeidet, og bidra til å skape en kultur ved Hoffet der miljøarbeidet ikke oppleves som et prosjekt på siden av driften, men som en naturlig måte å arbeide på. Miljøgruppen deler kunnskap om miljø i organisasjonen blant annet gjennom månedlige miljøbrev.

LOGISTIKKBYGGET

Statsbygg har på oppdrag fra Det kongelige hoff utarbeidet et forprosjekt knyttet til bygging av et nytt logistikkbygg i Stallgården ved Det kongelige slott. Logistikkbygget inngår som en del av det pågående sikkerhetsprosjektet, og med en tydelig og framtreddende miljøambisjon. Som et helt nytt bygg, er det viktig at Logistikkbygget får så lavt CO2-avtrykk som mulig. Målet er minimum 50 prosent mindre CO2-utslipp enn snittet for tilsvarende bygg. Logistikkbygget skal bli et Future-Built bygg - et kunnskapsnettverk av organisasjoner med grønt fokus på byggenæringen.

Årsregnskap

KOMMENTAR TIL ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskapet for Den kongelige civilliste er gjort opp med et resultat som viser et underskudd på kroner 9 879 056. Årsresultatet er bedre enn planlagt og dekkes av oppsparte reserver. Regnskapet viser at store deler av de bevilgede midlene benyttes til å vedlikeholde og utvikle Slottet og den øvrige bygningsmassen som disponeres og de kulturelle og historiske verdier som befinner seg der. For den ordinære bevilgningen (post 50) viser regnskapet et underskudd på kroner 3 152 351, som særlig skyldes markeringene av Kongeparets 80-årsdager. Dette underskuddet er belastet tidligere avsetninger.

For bevilgningen til særskilte prosjekter (post 51) viser regnskapet et underskudd på kroner 6 726 705, som skyldes at sikkerhetsprosjektet har begynt å gjennomføre tiltak og investeringer. Dette underskuddet er dekket av tidligere avsetninger til gjennomføring av sikkerhetsprosjektet for de kongelige eiendommene.

Årsregnskapet for Åpent Slott viser et overskudd på kroner 2 390 033. Overskuddet er tillagt egenkapitalen.

De framlagte regnskaper, med tilhørende noter, gir etter min oppfatning et tilfredsstillende uttrykk for resultatet i 2017 og den økonomiske stillingen ved årsskiftet. Likviditetssituasjonen på balansedagen anses tilfredsstillende fordi det er tilstrekkelig innestående på bankkonto. Fortsatt drift er lagt til grunn ved avleggelsen av årsregnskapene. Det er ikke inntruffet forhold etter regnskapsårets utgang som det ikke er tatt hensyn til i årsoppgjøret. Årsregnskapene er avlagt i tråd med reglene i regnskapsloven og økonomireglementet for Det kongelige hoff.

Det kongelige slott, 13. mars 2018

Gry Mølleskog
Hoffsjef

ÅRSREGNSKAP FOR DEN KONGELIGE CIVILLISTE

RESULTATREGNSKAP	NOTE	2017	2016
INNTEKTER			
Overføring post 50/51	2	226 525 000	192 949 000
Andre overføringer	2		15 466 000
Administrasjonsgodtgjørelse	3		46 425
Refusjonsinntekter og andre inntekter	4	6 843 988	2 434 165
SUM		233 368 988	210 895 590
KOSTNADER			
Lønnskostnader	5	133 846 592	127 845 598
Anskaffelser og rehabilitering/utvikling	6	6 646 752	10 270 974
Driftskostnader	7	46 756 779	40 250 887
Prosjekter	9	56 583 298	26 589 988
Sum		243 833 421	204 957 446
Driftsresultat		-10 464 434	5 938 144
Finansinntekter	8	585 377	690 670
ÅRSRESULTAT	1	-9 879 056	6 628 814
OVERFØRINGER			
Overført fra/til prosjektavsetninger	9/10	-6 726 705	11 594 675
Overført fra/til andre avsetninger	9/10	-2 537 342	-4 965 862
Overført fra/til avsetning Kronprinsparets driftsregnskap	9/10	-615 010	
SUM		-9 879 056	6 628 814

BALANSE PR. 31. DESEMBER	NOTE	2017	2016
EIENDELER			
Omløpsmidler			
Fordringer		1 021 178	1 490 705
Forskuttede kostnader		1 069 491	1 733 028
SUM		2 090 669	3 223 733
Bankinnskudd			
Kassebeholdning		39 591	36 452
Bankinnskudd drift		53 452 840	61 516 768
Bankinnskudd Kronprinsparets driftsregnskap		5 217 261	
Bankinnskudd skattetrekk		4 827 589	4 857 413
SUM		63 537 281	66 410 633
SUM OMLØPSMIDLER		65 627 950	69 634 366
SUM EIENDELER		65 627 950	69 634 366
AVSETNINGER OG KORTSIKTIG GJELD			
Avsetninger			
Avsetning til post 51-prosjekter under utførelse	9/10	23 042 224	29 768 928
Avsetning til post 50-prosjekter	9/10	5 800 430	8 337 772
Avsetning overført fra Kronprinsparets driftsregnskap	9/10	4 571 270	
SUM		33 413 923	38 106 700
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		12 585 680	12 375 781
Skyldige offentlige avgifter		9 035 668	8 916 189
Avregning pensjonsforpliktelser		-616 809	-471 494
Skyldige feriepenger		11 209 488	10 707 190
SUM		32 214 026	31 527 666
SUM AVSETNINGER OG KORTSIKTIG GJELD		65 627 950	69 634 366

Oslo, 31. desember 2017/13. mars 2018

Gry Mølleskog
Hoffsjef

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET FOR DEN KONGELIGE CIVILLISTE

NOTE 1 | REGNSKAPSPRINSIPPER

Det kongelige hoff omfatter både Den kongelige civilliste (post 50/51) og underenheten Åpent Slott. Vi har valgt å regnskapføre enhetene separat. Begrunnelsen for separate regnskap er at Åpent Slott er merverdigavgiftsregistrert og utenfor det som dekkes av overføring post 50/51.

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Økonomireglementet for Det kongelige hoff, som ble fastsatt ved H.K.H. Kronprinsregentens resolusjon 5.7.02, gjeldende fra 1.1.02, er i tillegg benyttet som grunnlag for utarbeidelse av regnskapet og noter. Fortsatt drift er lagt til grunn ved avleggelse av årsregnskapet.

Inntekter: Overføring/bevilgning post 50: Midler bevilget over post 50 skal dekke kostnadene for Kongehusets offisielle oppgaver, drifts- og lønnskostnader for Det kongelige hoff, samt forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av de statlige eiendommer med tilhørende parker i Oslo, som er stilt til H. M. Kongens disposisjon.

Overføring/bevilgning post 51: «Særskilte prosjekt ved Det kongelige hoff». Midler bevilget over post 51 er ørmerket prosjekter med så stor kostnadsramme at ordinær bevilgning ikke kan finansiere dem.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld: Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som forfaller til betaling senere enn ett år er klassifisert som anleggsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Anleggsmidler: Det kongelige hoffs innkjøp av varige driftsmidler som IKT-utstyr, kontormaskiner, inventar, biler samt rehabilitering av statlig eiendomsmasse kostnadsføres i resultat

regnskapet. Anskaffelser anses forbrukt i regnskapsåret fordi de har kort økonomisk levetid eller gjelder Statens eiendommer. Se spesifikasjoner i note 6 om kostnadsførte anskaffelser og rehabilitering, samt i note 8 for tilsvarende kostnader i prosjekter.

Periodiseringsregler: Regnskapet bygger på det grunnleggende prinsippet om sammenstilling. Alle kostnader belastes etter hvert som de påløper. Ved årsslutt foretas avsetning for påløpte kostnader basert på den kunnskap man har ved avslutning av regnskapet.

Fordringer: Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Baninnskudd, kontanter: Bankinnskudd, kontanter og lignende inkluderer kontanter og bankinnskudd med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

Pensjoner: Pensjonsforpliktelser balanseføres ikke. Pensjonskostnader er innbetalinger til Statens Pensjonskasse, der alle ansatte som tilfredsstiller de til enhver tid gjeldende regler for medlemsskap, er medlemmer. Avregning pensjonsforpliktelser gjelder differanse mellom beregnet og innbetalt premie til Statens Pensjonskasse pr. 31/12.

Årsresultat og avsetninger: I økonomireglementet framkommer at Det kongelige hoff beholder disposisjonsretten til utbetalte midler dersom årsregnskapet viser et positivt resultat, og alternativt har ansvaret for å dekke et eventuelt negativt årsresultat. I årsregnskapet kan det foretas avsetninger til framtidig bruk. Dette har Det kongelige slott valgt å også la gjelde for Åpent Slott. Årsresultatet for 2017 er belastet med kroner 6 726 705 av prosjekter under utførelse, post 51, belastet med kr 2 537 342 av prosjekter/driftsreserve post 50, og er belastet med kroner 615 010 av avsetninger for Kronprinsparets offisielle virksomhet. Se spesifikasjoner i note 9 og 10.

NOTE 2 OVERFØRING AV POST 50/51 OG ANDRE OVERFØRINGER	2017	2016
Bevilgning: St.prp. nr. 1, 2016-2017, KMD, programområde 00 kap.1, post 50	194 684 000	173 089 000
Bevilgning: St.prp. nr. 1, 2016-2017, KMD, programområde 00 kap.1, post 51	31 841 000	19 860 000
Andre overføringer er overføring fra DD.KK.HH.Kronprinsparets stab til dekning av kostnader for personalet som ble overført 1/1-13.		15 466 000
Sum	226 525 000	208 415 000
NOTE 3 ADMINISTRASJONSGODTGJØRELSE		
Administrasjonsgodtgjørelse gjelder for regnskaps- og personalforvaltningstjenester som ytes til Åpent Slott. Fra 2017 inngår Åpent Slott i Det kongelige hoff.		46 425
NOTE 4 REFUSJONSINNETEKTER OG ANDRE INNETEKTER		
Diverse refusjonsinntekter	1 843 988	434 165
Andre inntekter	5 000 000	2 000 000
Sum	6 843 988	2 434 165

Refusjonsinntekter er lønnsrefusjon for arbeid utført for Statsbygg, Nasjonalmuseet, Sikkerhetsprosjektet, H.M. Dronning Sonjas Kunstnerstipend, H.M. Dronning Sonjas private kunstvirksomhet, Kongeparets apanasjeregnskap, Åpent Slott og Skaugum Gård. Andre inntekter i 2017 er Sparebankstiftelsens, Anders Jahres stiftelse og Bergesenstiftelsen gave til innredning av Dronning Sonja KunstStall og bokprosjekt i samme anledning.

NOTE 5 LØNNSKOSTNADER	2017	2016
Lønn og feriepenger	103 967 035	100 245 562
Pensjonskostnader	9 477 728	9 954 656
Arbeidsgiveravgift	16 002 364	15 327 042
Andre personalkostnader	4 399 465	2 318 337
Sum	133 846 592	127 845 598

Lønn til hoffsjef Gry Mølleskog er utgiftsført med kr 1 601 539 og annen godtgjørelse med kr 171 420, herav er kr 165 000 innberettet som fordel fri bolig. Det kongelige hoffs andel av pensjonspremie for hoffsjefen er utgiftsført med kr 137 808. Beløpet er ordinær premiebetaling til Statens Pensjonskasse.

For topplerdergruppen gjelder følgende: Lønn til sjef Det kongelige sekretariat Harald Solberg er utgiftsført med kr 1 380 090 og annen godtgjørelse med kr 40 751 for perioden 1/1-30/11. Lønn til ny sjef Det kongelige sekretariat Dag Olav Heian-Engdal er utgiftsført med kr 103 868 og annen godtgjørelse med kr 1530 for perioden 1/12-31/12. Lønn til sjef hoffets stab Tone Rinden Rygh er utgiftsført med kr 1 159 327 og annen godtgjørelse med kr 10 066. Lønn til kommunikasjonssjef Marianne Hagen er utgiftsført med kr 1 165 777 og annen godtgjørelse med kr 11 400 for perioden 1/1-12/11. Lønn til konst. kommunikasjonssjef Ole Edvard Wold-Reitan er utgiftsført med kr 156 457 og annen godtgjørelse med kr 969 for perioden 10/11-31/12. Lønn til sjef Det kongelige hushold Lars Christian Krog er utgiftsført med kr 1 184 986 og annen godtgjørelse med kr 12 730. Lønn til slottsforvalter Ragnar Osnes er utgiftsført med kr 1 158 866 og annen godtgjørelse med kr 13 294. Lønn til sjef sikkerhet Lars Ivar Frøystad er utgiftsført med kr 747 645 og annen godtgjørelse med kr 4 868 for perioden 1/5-31/12. Det kongelige hoffs andel av pensjonspremie for topplerdergruppen er utgiftsført med kr 781 466. Beløpet er ordinær premiebetaling til Statens Pensjonskasse. Gjennomsnittlig antall ansatte er 160.

NOTE 6 ANSKAFFELSER OG REHABILITERING/UTVIKLING – TOTALT FOR DET KONGELIGE HOFF	2017	2016
Anskaffelser kjøretøy og maskiner *	753 694	-295 615
Anskaffelser IKT-utstyr	1 615 360	3 051 044
Anskaffelser inventar og verktøy	1 585 985	3 473 732
Rehabilitering/utvikling uteområder/bygninger/inventar	2 714 462	4 041 813
Sum	6 669 501	10 270 974

* Negativ saldo skyldes salg av biler Oppstillingen for 2017 inkluderer anskaffelser for Kronprinsparets offisielle virksomhet, som er videre spesifisert nedenfor. I oppstillingen nedenfor er tilsvarende tall for 2016 medtatt for sammenlikningens skyld, men disse er ikke medtatt ovenfor.

NOTE 6 ANSKAFFELSER - KRONPRINSparets OFFISIELLE VIRKSOMHET		
Anskaffelser biler	619 346	745 000
Anskaffelser IKT-utstyr	24 192	108 786
Anskaffelser offisielt utstyr	1 805	64 072
Sum	645 343	917 858

NOTE 7 DRIFTSKOSTNADER – TOTALT FOR DET KONGELIGE HOFF		
Arrangementer og offisielle kostnader, inkl. reiser, ekskl. forpleining	3 475 476	1 726 815
Forpleining (i tilknytning til arrangementer, kantinedrift etc.)	2 296 172	2 202 268
Reisekostnader for Det kongelige hoff	2 516 645	2 781 492
Drift og vedlikehold av bilparken	1 345 531	1 165 789
Renhold og annen husholdsdrift	1 259 086	1 637 738
Park- og gartneridrift samt vedlikehold av parker og gartneri	2 381 721	2 347 636
Elektrisitet og fjernvarme	3 724 701	3 621 658
Offentlige avgifter	1 708 666	1 493 527

Reparasjoner og vedlikehold av bygninger	3 672 009	3 269 025
Driftskostnader tekniske anlegg, alarmer mv. Service-, leasing-, leie- og lisens-avtaler vedr. kjøretøy, kontormaskiner, edb, tv etc.	12 463 026	11 090 040
Informasjonskostnader	559 743	677 547
Telefon, mobiltelefon, porto	1 969 590	2 027 928
Kontorrekvisita, trykking/kopiering, film/fotografering, aviser/trykksaker/bøker	1 315 590	1 099 917
Honorarer	963 090	554 516
Konsulenttjenester	4 104 867	2 058 148
Forsikringer	1 646 460	1 378 795
Diverse kostnader	1 118 346	522 383
Kongepokaler	89 868	197 866
St. Olavs Orden og andre ordener/medaljer	146 191	397 799
Sum	46 756 779	40 250 887

I diverse kostnader inngår kr 425 000 som driftsstøtte for kjøp av gartnertjenester på private eiendommer og kr 500 000 som arrangementsstøtte til SIKT 2017.
Honorar til revisor er utgiftsført med kr 95 039 for ordinær revisjon.
I kostnadene til forsikring inngår også forsikring av KS Norge, Kongelige private eiendommer og eiendeler, et prinsipp som ble fastsatt ved omlegging av finansieringen av Kongehuset i 2002. Skaugum Gård (enkeltpersonforetaket) inngår ikke.
Oppstillingen for 2017 inkluderer driftskostnader for Kronprinsparets offisielle virksomhet, som er videre spesifisert nedenfor.
I oppstillingen nedenfor er driftskostnader for Kronprinsparets offisielle virksomhet for 2016 medtatt for sammenlikningens skyld, men disse er ikke inkludert i oppstillingen over.

NOTE 7 DRIFTSKOSTNADER - KRONPRINSPARETS OFFISIELLE VIRKSOMHET	2017	2016
Arrangementer og offisielle kostnader*	2 246 605	1 873 445
Bilhold	264 584	251 359
Kontor- og kommunikasjonskostnader mm.	301 395	375 276
Honorarer og eksterne tjenester**	904 340	1 222 350
Godtgjørelse til Den kongelige civilliste for kjøp av tjenester***		15 466 000
Forsikring	249 197	200 561
Sum	3 966 121	19 388 991

*) Inkluderer kr 500 000 i arrangementsstøtte til SIKT 2017.
**) Inneholder bl.a. honorarer til leverandører av tjenester i tilknytning til Kronprinsparets offisielle virke, herunder også søm av offisielle antrekk og reisekostnader når de følger Kronprinsparet på reise.
***) Alle ansatte blir lønnet av Den kongelige civilliste. I 2016 er det i tillegg overført 2,5 mill. kr. fra Kronprinsparets stabs driftsreserve til Civillisten i forbindelse med feiringen av Kongeparets 25 års jubileum.

NOTE 8 FINANSINNTEKTER	2017	2016
Renteinntekter	618 620	714 099
Bankkostnader	-33 242	-23 429
Sum	585 377	690 670

NOTE 9 PROSJEKTER	2017	2016
Innenfor ordinære driftsrammer gjennomføres såkalte rammeprojekter. Dette er ulike tiltak av prosjektmessig karakter som kan være knyttet til alle sider ved Det kongelige hoffs virksomhet, som bygninger, utearealer, teknologi, organisasjon, personal, arrangementer osv.		
RAMMEPROSJEKTER – GJENNOMFØRT INNENFOR POST 50-BEVILGNING		
Anskaffelse IKT-utstyr og kontormaskiner		9 248
Anskaffelse inventar	1 172 394	837 532
Rehabilitering/utvikling bygninger	9 844 542	9 869 369
Service, reparasjon og tekniske kostnader	1 556 024	1 664 866
Arrangementer	4 346 330	5 152 075
Konsulenttjenester	1 096 302	791 573
Sum	18 015 593	18 324 663
SÆRSKILTE PROSJEKTER – BEVILGET OVER POST 51		
Rehabilitering/utvikling uteområder/bygninger/inventar	19 212 226	343 426
Service, reparasjoner og tekniske kostnader mv.	374 974	1 553 270
Konsulenttjenester	18 980 506	6 368 629
Sum	38 567 705	8 265 325
Sum resultatførte prosjektkostnader	56 583 298	26 589 988
Nærmere om særskilte projekter – bevilget over post 51		
Inngående balanse, avsetning til særskilte projekter	29 768 928	18 174 253
Årets bevilgning over post 51	31 841 000	19 860 000
Sum til disposisjon særskilte projekter	61 609 928	38 034 253
Resultatførte prosjektkostnader	38 567 705	8 265 325
Sum prosjektmidler til overføring neste år	23 042 224	29 768 928
NOTE 10 AVSETNINGER		
Avsetning til særskilte projekter under utførelse (post 51-projekter)		
Inngående balanse	29 768 928	18 174 253
Overført ved resultatdisponering	-6 726 705	11 594 675
Sum	23 042 224	29 768 928
ANDRE AVSETNINGER		
Avsetning til rammeprojekter/driftsreserve post 50		
Inngående balanse	8 337 772	13 303 633
Overført ved resultatdisponering	-2 537 342	-4 965 862
Sum	5 800 430	8 337 772
ANDRE AVSETNINGER		
Avsetning overført fra Kronprinsparets driftsregnskap		
Inngående balanse	5 186 280	
Overført ved resultatdisponering	-615 010	
Sum	4 571 270	
Sum avsetninger	33 413 923	38 106 700

ÅRSREGNSKAP FOR ÅPENT SLOTT

RESULTATREGNSKAP	NOTE	2017	2016
INNTEKTER			
Salgsinntekter		1 928 824	923 844
Billettinntekter		7 249 033	4 543 470
Sum	2	9 177 856	5 467 314
KOSTNADER			
Varekjøp		1 009 027	659 321
Beholdningsendring varelager		-144 694	-210 830
Lønnskostnader	3	2 325 640	1 693 121
Driftskostnader	4	3 571 291	2 695 263
Sum		6 761 264	4 836 875
Driftsresultat		2 416 592	630 439
Finanskostnader		-26 560	-11 277
Årsresultat		2 390 033	619 162
OVERFØRINGER			
Overført til/fra egenkapital		2 390 033	619 162
Sum		2 390 033	619 162

BALANSE PR. 31. DESEMBER	NOTE	2017	2016
EIENDELER			
Omløpsmidler			
Varebeholdning	5	662 925	518 232
Fordringer			1 490
Bankinnskudd drift		3 041 948	1 251 659
Kasse		313	643
Sum		3 705 186	1 772 023
Sum eiendeler		3 705 186	1 772 023
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Egenkapital pr. 1/1		992 225	373 063
Overført fra resultatdisponering		2 390 033	619 162
Sum		3 382 258	992 225
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		337 696	171 505
Avregning merverdiavgift		-14 767	3 336
Likviditetslån Den kongelige civilliste			600 000
Avregning pensjonsforpliktelser			4 957
Sum		322 929	779 798
Sum egenkapital og gjeld		3 705 186	1 772 023

Oslo, 31. desember 2017/13. mars 2018

Gry Mølleskog
Hoffsjef

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET FOR ÅPENT SLOTT

NOTE 1 | REGNSKAPSPRINSIPPER

Åpent Slott er formelt organisert som en underenhet av Det kongelige hoff, men vi har valgt å regnskapsføre Åpent Slott separat. Se også note 1 for Den kongelige civilliste.

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. I tillegg er Økonomireglementet for Det kongelige hoff, som ble fastsatt ved H.K.H. Kronprinsregentens resolusjon 5.7.02, gjeldende fra 1.1.02, benyttet som grunnlag for utarbeidelse av regnskapet og noter. Fortsatt drift er lagt til grunn ved avleggelse av årsregnskapet.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld: Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Periodiseringsregler: Regnskapet bygger på det grunnleggende prinsippet om sammenstilling. Alle kostnader belastes

etter hvert som de påløper. Ved årsslutt foretas avsetning for påløpte kostnader basert på den kunnskap man har ved avslutning av regnskapet.

Varebeholdning: Varelageret er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi.

Fordringer: Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Baninnskudd, kontanter: Bankinnskudd, kontanter og lignende inkluderer kontanter og bankinnskudd med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

Pensjoner: Pensjonsforpliktelser balanseføres ikke. Pensjonskostnader er innbetalinger til Statens Pensjonskasse, der alle ansatte som tilfredsstiller de til enhver tid gjeldende regler for medlemskap, er medlemmer. Avregning pensjonsforpliktelser gjelder differanse mellom beregnet og innbetalt premie til Statens Pensjonskasse pr. 31/12.

NOTE 2 INNTEKTER	2017	2016
Salgsinntekter er salg av souvenirer, bøker etc.	1 928 824	923 844
Billettinntekter gjelder for omvisninger og konserter på Slottet og Oscarshall	7 249 033	4 543 470
Sum	9 177 856	5 467 314
NOTE 3 LØNNSKOSTNADER		
Lønn og feriepenger	1 867 493	1 345 846
Arbeidsgiveravgift	288 436	209 280
Pensjonskostnader	166 899	129 626
Andre personalkostnader	2 812	8 370
Sum	2 325 640	1 693 121

Til sammen har 30 sesongansatte utført 4,3 årsverk i løpet av 2017. Helårsansatte (2,8 årsverk) ble overført Det kongelige hoff/Den kongelige civilliste fra 1/1-13. Anslagsvis 1,5 av disse årsverkene er knyttet til omvisningssesongen/museumsdriften.

NOTE 4 DRIFTSKOSTNADER		
Rekvisita	33 147	32 288
Andre driftskostnader	2 882 742	2 100 018
Honorarer	7 806	15 456
Administrasjonsgodtgjørelse til Den kongelige civilliste		46 425
Renhold	647 596	501 076
Sum	3 571 291	2 695 263
Honorar til revisor er utgiftsført med kr 7 806 for ordinær revisjon.		
NOTE 5 VAREBEHOLDNING		
Varebeholdningen består av bøker og souvenirer for videresalg	662 925	518 232

Til hoffsjefen

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapene

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapene for:

- Den Kongelige Civilliste
- underskudd på kr 9 879 056
- Åpent Slott
- overskudd på kr 2 390 033

Årsregnskapene består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapene, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er de medfølgende årsregnskapene avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av Den Kongelige Civilliste og Åpent Slotts finansielle stilling per 31. desember 2017, og av disses resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler, god regnskapsskikk i Norge og økonomireglementet for det Kongelige Hoff.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapene. Vi er uavhengige av organisasjonen slik det kreves i lov og forskrift, og har oppfylt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Hoffsjefen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapene og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapene dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapene, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Hoffsjefens ansvar for årsregnskapene

Hoffsjefen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapene i samsvar med lov, forskrifter og økonomireglementet for det Kongelige Hoff, herunder for at de gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Offices in

Oslo	Fiverum	Mo i Rana	Stord
Ålta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodo	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund

Ved utarbeidelsen av årsregnskapene må hoffsjefen ta standpunkt til regnskapsenheterenes evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapene så lenge det ikke er sannsynlig at regnskapsenheterne vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapene.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av organisasjonens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av hoffsjefens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapene, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om regnskapsenheterenes evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapene og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at regnskapsenheterne ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapene, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med hoffsjefen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapene som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapene og forutsetningene om fortsatt drift er konsistente med

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapene som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi at hoffsjefen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsenheterenes regnskapsopplysninger i samsvar med lov, god bokføringsskikk i Norge og økonomireglementet for Det Kongelige Hoff.

Oslo, 13. mars 2018
KPMG AS

Ole Christian Fongaard
Statsautorisert revisor

Ord og uttrykk

En del yrkestitler, ord og uttrykk som brukes ved Det kongelige hoff har vært brukt i generasjoner, og finnes også i denne årsrapporten. Denne ordlisten forklarer disse tradisjonsrike betegnelse.

ADJUTANT/ADJUTANTSTAB

Hans Majestet Kongens adjutantstab er underlagt Forsvarssjefen, men fungerer i praksis som en avdeling ved Hoffet. Ordet adjutant stammer fra latin og betyr «å hjelpe til». Kongen har tre adjutanter og tre overadjutanter, mens Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen har tre adjutanter. Disse kommer fra forsvarsgrenene Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret.

APANASJE

Apanasjen er den årlige ytelsen fra Stortinget til Kongeparet og Kronprinsparet til deres private utgifter.

ATTACHÉ

Ordet er opprinnelig fransk og betyr «knyttet til». Ved statsbesøk er én eller flere nordmenn som har tilknytning til gjestene og deres land attaché til de utenlandske gjestene. Det vil si at de skal stå til rådighet hele tiden, være orientert og parat til å besvare alle spørsmål.

AUDIENS

Ordet stammer fra det latinske ordet «å høre» og betyr «mulighet til å bli hørt». De kongelige mottar hvert år mange mennesker som kommer for å takke eller redegjøre for en sak eller organisasjon.

CIVILLISTEN

Den kongelige civilliste er Stortingets bevilgninger til drift og investeringer og lønn til samtlige ansatte ved Det kongelige hoff. Ordet civilliste er opprinnelig engelsk. I 1689 bevilget Parlamentet Kongen et fast årlig tilskudd, mot at han utover hoffets utgifter også betalte lønns-utgiftene til en rekke sivile embetsmenn som var oppført på den såkalte «The Civil List».

ETIKETTE

Takt og tone, og kjennskap til mer eller mindre uskrevne regler, kalles etikette. Det er også tradisjon, sunn fornuft samt respekt for alder og plassering i samfunnet. Etikette kan også bety hvordan man tiltaler kongelige og andre viktige gjester, hvordan rekkefølgen er hvis man skal holde en tale der kongelige, statsråder,

ambassadører, fylkesmann etc. er til stede.

Etikette har også med rang og regler for bordplassering å gjøre.

FDVU

Hoffet legger standarden i NS 3454 til grunn som definisjon på FDVU (forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling).

FORETRED

Å foretrede betyr å bli mottatt av en person av høy rang. Se også audiens.

HOFF

Hoffet var betegnelsen på en konge eller fyrstes bolig, husholdning og nærstående rådgivere. I dag er Det kongelige hoff organisasjonen som bistår Kongeparet og Kronprinsparet i utøvelsen av deres offisielle virke og private gjøremål. Hoffet forvalter også de kongelige eiendommer.

HOFFDAME

Funksjonen hoffdame oppsto ved de europeiske hoffene på 1700-tallet, som selskapsdamer for dronninger og prinsesser. Senere utviklet stillingen seg til å ledsage og bistå dronninger og prinsesser ved offisielle anledninger. En del av arbeidet besto også av planlegging og tilrettelegging. I dag er det bare Prinsesse Astrid, fru Ferner som har hoffdame.

HOFFSJEF

Hoffsjefen er øverste leder for Det kongelige hoff.

HØYTIDELIG AUDIENS

Kongen mottar nye ambassadører som skal representere sitt land i Norge i høytidelig audiens. Den nye ambassadøren blir hentet i en av Hoffets biler og kjørt til Slottet. Garden paraderer, og Kongen tar imot i gallauniform. Når ambassadøren har levert sitt introduksjonsbrev (sine akkreditiver) til Kongen, kan vedkommende begynne å fungere som ambassadør i Norge.

KONGEHUSET OG KONGEFAMILIEN

Det kongelige hus inkluderer den til enhver tid sittende monark med ektefelle og nærmeste arveberettigede i generasjonene etter med

ektefeller. Den kongelige familie omfatter i tillegg monarkens øvrige familie.

MEDALJEMOTTAKELSE

Hvert år holder Kongen mottakelser på Slottet for mottakere av Kongens fortjenstmedalje. Hver medaljemottaker kan ha med seg en ledsager på mottakelsen.

ORDENER OG MEDALJER

Ordensvesen finner man i de fleste av verdens nasjoner. Gjennom utdelingen av ordener kan et statsoverhode belønne landsmenn og utlendinger for innsats til samfunnets beste. For å komplettere ordensvesenet har man i mange år delt ut medaljer. I motsetning til ordenene, som ofte har en korsform, er medaljene runde. I tillegg til fortjenstmedaljer har det siden 1818 vært tradisjon at de norske kongene har innstiftet minnemedaljer ved særskilte merkedager i Kongehuset.

PROTOKOLL

Samlebetegnelse for høytidelige former og seremoniell i forbindelse med et statsoverhode og utenrikstjenesten. Protokoll stammer opprinnelig fra gresk. Se også etikette.

RANG

Rang kan knyttes til bestemte stillinger i samfunnet og/eller bestemte samfunnsgrupper. Bordplasseringen ved offisielle middager på Slottet skjer etter rang

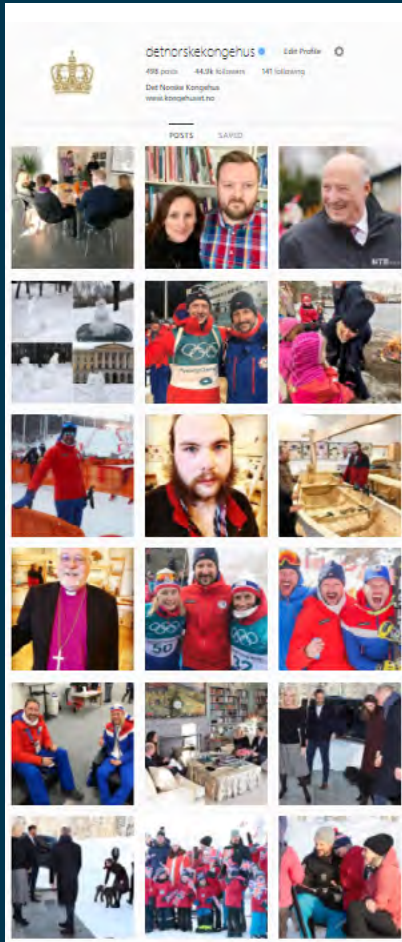
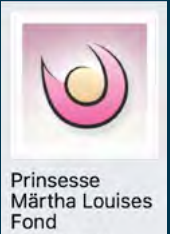
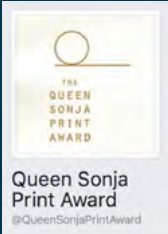
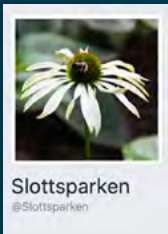
STATSBESØK

Offisielt besøk av et statsoverhode hos et annet statsoverhode, kalles statsbesøk. Ved statsbesøk til Norge blir det gjestende landets statsoverhode tatt imot av Kongeparet ved en høytidelig seremoni på Slottsplassen.

SLOTTSFORVALTER

Ansvarer for den bygningsmessige driften og vedlikeholdet på Slottet ligger hos slottsforvalteren.

SOSIALE MEDIER

KONGEHUSET PÅ NETT:

kongehuset.no
royalcourt.no
gonagasviessu.no
kongehusetsbarnesider.no
queenonjaprintaward.no

Facebook

Kongehuset
Slottsparken
QueenSonjaPrintAward
Detkongeligeslott
KunstStallen – NY 2017
Oscarshall
Prinsessensfond

Instagram

@detnorskekongehus
@dekongeligesamlinger

Youtube.com/kongehuset
Twitter.com/kronprinsparet

Utgitt av
Det kongelig hoff

Mars 2018

ISBN
978-82-8106-029-6

Design
Dinamo

Trykk
HG Media

